

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK: SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**PREKOGRANIČNA SARADNJA BOSNE I HERCEGOVINE I
REPUBLIKE SRBIJE U OBLASTI ILEGALNIH MIGRACIJA
-magistarski rad-**

Kandidat:

Bekim Vejseli

170-NS/20

Mentor:

Prof.dr. Mirza Smajić

Sarajevo, Mart, 2022. Godine

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK: SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**PREKOGRANIČNA SARADNJA BOSNE I HERCEGOVINE I
REPUBLIKE SRBIJE U OBLASTI ILEGALNIH MIGRACIJA
-magistarski rad-**

Kandidat:

Bekim Vejseli

170-NS/20

Mentor:

Prof.dr. Mirza Smajić

Sarajevo, Mart, 2022. godine

SADRŽAJ

SUMMARY	5
1. UVOD	6
1.1. Predmet istraživanja	6
1.2. Problem istraživanja	6
1.3. Ciljevi istraživanja.....	7
1.4. Hipoteze rada	7
1.5. Metode istraživanja	7
2. MIGRACIJE – POJAM I KARAKTERISITKE	9
2.1. Migracije kao pojam i historijski događaj	9
2.1.1. Masovne i nekontrolirane migracije	9
2.1.2. Uloga država članica	10
2.1.3. Ključne odredbe migracijske politike	11
2.1.4. Masovni migracijski projekti	11
2.2. Uloga globalizacije u svijetu kao uzrok migracija.....	12
2.3. Uloga medija po pitanju migrantske krize.....	15
2.4. Uloga granične policije i stabilnost BIH	16
3. MIGRACIJE U BIH – POČETAK I TOK MIGRACIJA.....	25
3.1. Migracije – kapaciteti BIH	25
3.2. Uticaj i potreba uključivanja EU	26
3.3. Saradnja agencija EU i zemalja trećeg svijeta (BIH).....	28
3.4. Granice BIH	28
3.5. Uloga granične policije BIH.....	29
3.5.1. Stanje granične policije 2018.godine.....	30
3.5.1.1. Fluktuiranje migranata.....	31
3.5.2. Odbijeni ulasci	33
3.6. Granični prijelaz BIH u 2019.godini.....	35
3.7. Utjecaj pandemije COVID 19 na broj migranata u BIH u periodu od 2019-2020. godine.....	38

3.8. Uloga vlade BIH.....	40
3.8.1. Spremnost državnih vlasti BIH i njenoga stanovništva	40
3.9. Regionalna saradnja BIH i Srbije – sporazumi	41
4. ANALIZA KRETANJA MIGRANATA U BIH I SRBIJI U PERIODU OD 2018-2021. GODINE.....	44
4.1. Kratak uvod u kretanje migranata 2018-2021. godine	44
4.2. Lokacije migranata u BIH za period 2020-2021. Godine	45
4.3. Rješavanje migracijskog pitanja kao uslov BIH za ulazak u EU.....	49
4.4. Trenutna situacija i kretanje migranata u BIH	50
4.5. Istraživanje o dolasku migranata u Bosnu i Hercegovinu i načinu dolaska	52
4.6. Pomoć migrantima od strane institucija u BIH	61
4.7. Preporuke graničnoj policiji BIH	63
4.8. Preporuke za službe sa strancima	67
ZAKLJUČAK.....	74
LITERATURA	76
PRILOZI.....	79

SUMMARY

Migration represents the change and movement of people from one place to another. Migration to BIH has begun since the beginning of 2018. Years and last to this day. The migrant crisis has had a significant impact on BIH in terms of its security and protection. It is estimated that there are 6,000 -10,000 migrants in BIH, and we will try to assess the exact number of migrants in BIH during the work, and their entry and exit outside BIH borders. In the paper we will also look at the statistical analysis of the BIH Border Police regarding the entry of migrants and the fight against trafficking in human beings.

Keywords: Migration, Security, Bosnia and Herzegovina, Border Police

1. UVOD

1.1. Predmet istraživanja

Razumijevanje modernog svijeta, njegovih interpersonalnih, međunarodnih i unutrašnjih odnosa, zasnovanih na principima integracije, pridruživanja, raspuštanja i razvoja tehničko-tehnološkog, ekonomskog i finansijskog okruženja, podrazumijeva i novu ulogu državne politike, prije svega u oblasti sigurnosti.

Migracije u BIH traju još od početka 2018. Godine, a prema dostupnim podacima Odjeljenja za vanjske poslove, više od šest hiljada (6000) migranata je u periodu 2018. Godine boravilo na prostorima BIH, te se taj broj u posljednjih godinu i šest mjeseci znatno povećao.

Na najvećem udaru ili “opasnosti”, jeste Unsko-sanski kanton zbog svoje granične blizine sa Hrvatskom preko koje je i prvi val migranata i ušao u BIH.

S obzirom da je migracija u svijetu neizbježan proces, u radu ću opisati sam tok migracija u BIH, te koristeći se dostupnom literaturom i izvještajima Ministarstava BIH i Europskih izvještaja na tlu BIH, napraviti istraživanje o utjecaju migracija na BIH u smislu njene sigurnosti kao državne tvorevine, sigurnosti njenih građana, broju migranata, te analiza njihovog kretanja u BIH.

1.2. Problem istraživanja

Problem istraživanja u samome radu jesu migracije u BIH. Migracije kao pojam određuju “Preseljenje” ili kretanje ljudi s jednog prostora na drugi radi zadovoljavanja vlastitih potreba i interesa. Migracije mogu biti ekonomske, sigurnosne, političke prirode, te ćemo u samome radu analizirati koji su uzroci samih migranata za dolazak u Europu i BIH, te njihova sama analiza.

BIH se od početka migrantske krize suočavala s nizom opasnosti po njeno stanovništvo. Kao što smo već rekli najveću štetu je pretrpio Unsko-sanski kanton, s obzirom da je najveći broj migranata stacioniran na području Bihaća, Velike Kladuše, Cazina, naselja u blizini gradova itd. Stanovništvo na tom području je bilo meta zlostavljanja (seksualnog, verbalnog, fizičkog), otimanja kuća, razbojništva itd.

U samome radu ćemo posvetiti pažnju na migracije u BIH u smislu broja migranata u BIH, njegovom približnom kretanju i utjecaju na sigurnost BIH, te budućnost migracija u BIH.

1.3. Ciljevi istraživanja

- Prikazati utjecaj migracija na BIH i njenu sigurnost
- Prikazati utjecaj migracija na sigurnost građana, njihove imovine i života
- Prikazati broj migranata u BIH (ulaz-izlaz), te izvršiti analizu njihovog kretanja
- Prikazati opasnosti za BIH i njene građane, te potencijalne planove za rješavanje pitanja migracija
- Prikazati faktore migracija koje se reflektuju na BIH društvo.
- Analizirati migraciono-kretanje, te granične ulaske i izlaske migranata.
- Prikazati partnerstvo sa susjednim državama u pogledu migracije.

1.4. Hipoteze rada

GH: Regionalna saradnja BIH sa Srbijom je od početka migrantske krize prošla kroz niz pregovora i sklopljenih sporazuma o graničnim prelazima i saradnji navedenih država

PH: Analiza kretanja migranata varira iz dana u dan, te je nemoguće utvrditi tačan broj migrantskog kretanja zbog lakšeg ulaska i izlaska migranata iz i u BIH.

PH: Granična policija BIH je od ključnog značaja za provjeru dolazećih migranata i izbjeglica i za identifikovanje potencijalnih žrtava trgovine ljudima

1.5. Metode istraživanja

U radu će se koristiti niz metoda istraživanja, a najznačajnije od svih jesu:

- Komparativna metoda – Unutar ove metode analizirat ćemo početak migracija u BIH, to jeste, historijski prikazat migracije u BIH
- Deskriptivna metoda – Unutar ove metode ćemo na osnovu dostupnih činjenica koje će biti prezentirane u radu odrediti niz aktivnosti i mjera vezanih za migracije u BIH
- Metoda sinteze – Na osnovu ove metode ćemo na osnovu prikupljenih činjenica iz Deskriptivne metode donijeti sud o samoj temi migracija u BIH.

- Metoda analize- Na osnovu prikupljenih podataka od strane dostupne literature, te izvještaja od strane Ministarstva vanjskih poslova, te srodnih Ministarstava izvršit će se analiza podataka kroz tabelarne i slikovne prikaze, te grafikone.

2. MIGRACIJE – POJAM I KARAKTERISTIKE

Unutar ovog poglavlja razgovarat ćemo o migracijama – njihovom historijskom kretanju, te utjecaju na zemlje Balkana, posebno na BIH i Srbiju.

2.1. Migracije kao pojam i historijski događaj

Migracije po svojoj prirodi jesu individualni i skupni proces kretanja. Historijska konstanta i ljudska potreba za sigurnošću je jedan od razloga migrantskog kretanja. Migracije su događaj i proces koji ima znatan utjecaj na globalno tržište rada i na svjetsku ekonomiju i sigurnost država. Europa kao kontinent je najviše pogođena migracijama.

Migracije ne tako često ne predstavljaju opasnost, jer su razvijene zemlje kroz regulatorne procese obezbjeđene u procesu sigurnosti. Kroz historiju imamo dokaze o velikim brojevima migracija, te to nije pojava sa kojom se čitav svijet tek suočava.¹

Ali koliko god često bili, nedostatak institucionalnog sjećanja na to kako se približavalo masovnim migracijama, koje su najbolje i najpraktičnije lekcije identificirane i naučene, je zabrinjavajuće, a posebno zabrinjavajuće je nepostojanje politika, normativnih akata, planova, procedura, smjernica, sposobnosti i kapaciteta koji su potrebni za adekvatan odgovor.²

2.1.1. Masovne i nekontrolirane migracije

Masovne i nekontrolirane migracije s pozicija tranzita i zemalja koje predstavljaju potencijalno odredište migranata, predstavljaju veliki i znatan izazov koji mnogi svjetski akteri vide na fundamentalne načine stvarajući sliku migracionog fenomena.

Migracije su danas uzrokovane miješanim faktorima guranja i povlačenja – te od ratnih razaranja, etničke neovisnosti, nedostatka sigurnosti, klimatskih promjena, siromaštva do potrage za boljim životom.

¹ Milardović A., Paić Ž. i dr. 2014., Stranci pred vratima Europe, Institut za europske i globalizacijske studije, Zagreb

² Vukobrat N., Horak H., Martinović A., 2011., Temeljne gospodarske slobode u Europskoj uniji, A:G:Matoš, Zagreb

2.1.3. Ključne odredbe migracijske politike

Ključne odredbe migracijske politike same Europske unije, a i država članica Europske unije, kao i regulacija zajedničkog europskog sistema azila, usmjerene su same po sebi u osnivačkim ugovorima koji potcjenjuju zakonodavstvo Europske unije. Ugovorom iz Maastrichta iz 1993. Godine područje azila i samih migracija je bilo u funkciji pravosuđa i unutrašnjih poslova Europske unije.⁴

2.1.4. Masovni migracijski projekti

Masovni migracijski projekti kojima je EU izložena počeli su od 2015. Godine, i doveli su do zaključka da uredba Dublin III (To je uredba koja postavlja državu članicu Europske unije da bude odgovorna za razmatranje zahtjeva za azil) nije adekvatan mehanizam koji je primjenljiv i pošten u pojavljivanju iznenadnih i masovnih dolazaka migranata koji traže međunarodnu zaštitu i bolji život i sigurnost.⁵

Zbog toga se u djelu revizije Sistema za azil usaglašava i nova uredba koja se zove Dublin IV. Ona pokušava učiniti sam Dublinski proces efikasnijim, boljim i sigurnijim, ali i sam po sebi uvesti dodatne mehanizme koji će spriječiti ili sami po sebi smanjiti sekundarne migracije (od smanjenja prava, pritvora do uvođenja trajne odgovornosti države članice).

Elementi koji predlažu ove uredbe kao rezultat iskustva migracijske krize i masovnih dolazaka, je korigivni mehanizam.⁶

⁴ European Commission, Commission Staff Working Document Accompanying Report on the Functioning of the Transitional Arrangements on Free Movement of Workers from Croatia, 2015

⁵ European Commission, Commission Staff Working Document Accompanying Report on the Functioning of the Transitional Arrangements on Free Movement of Workers from Croatia, 2015

⁶ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

Takav mehanizam bi se automatski aktivirao kada je država članica pod disparitetom, a prema prijedlogu regulative to je u situaciji u kojoj broj tražitelja azila prelazi 150% utvrđene kvote koje bi ta država članica trebala dobiti prema ključu distribucije, te nakon toga dolazi da tražioci azila dodjele drugim državama članicama odgovornost prema ključu distribucije.⁷

Nadalje, proces pravne harmonizacije i prihvatanja europskih standarda podrazumijeva opsežne unutrašnje reforme, opću konsolidaciju sistema, snažniji privredni razvoj i intenzivnije vanjskopolitičko djelovanje u oblastima koje utiču na dinamiku odnosa Bosne i Hercegovine i Europske Unije.

Perspektiva članstva u EU izuzetno je snažan poticaj za nastavak već započetih reformi u Bosni i Hercegovini i pokretač procesa koji treba da omogući stvaranje ekonomske, pravne, organizacione i socijalne strukture sposobne za djelovanje u skladu s pravilima Europske unije.

S ciljem ubrzanog procesa uključivanja Bosne i Hercegovine u europske integracione tokove, neophodna je aktivna uloga svih segmenata društva.

Ukupna sigurnost Bosne i Hercegovine ovisi od svih elemenata državne moći na način da se oni zajednički planiraju i uvezuju, kako bi se stvorile mogućnosti koje Bosna i Hercegovina može iskoristiti da bi se postigla sigurnost i dobrobit za sve građane.

2.2. Uloga globalizacije u svijetu kao uzrok migracija

Ekonomska globalizacija kao proces sam po sebi podrazumijeva ekonomski pregled dešavanja na globalnom nivou, te unapređenje razvoja trgovinskih tokova u smislu što lakšeg, bržeg i savremenijeg protoka robe, usluga i dobara.

Ono što se nastoji ostvariti u svijetu jeste da se formira jedinstveni i integrisani sistem tržišta u svijetu. Samo stvaranje ovakvog vida tržišta dovodi do smanjenja troškova u smislu samih

⁷ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

transkacija, te brz proces međunarodne razmjene. Aspekti ekonomske globalizacije prema njemu su:⁸

- Globalne tvrtke utječu na gospodarske procese,
- multinacionalne tvrtke uključuju u svoje poslovanje države širom svijeta koje su međusobno povezane usprkos velikim udaljenostima,
- iz sasvim jednostavnog razloga da obavljaju svoj posao i imaju dobit

Ekonomska globalizacija nastoji da eliminiše (uništi) sve barijere i smetnje u međunarodnim saradnjama koje remete protok robe dobara i usluga.

Nakon Drugog Svjetskog rata države Europe i njeni vodeći političari su imali viziju koja traje i dan danas, a odnosi se na ujedinjenje, saradnje među vijećem ministara i samim stanovništvom, koji se odnose na davanje dozvola i odobrenja na neometan i veoma lak prenos robe, dobara i usluga sa jednog kontinenta na drugi ili iz jedne države u drugu.⁹

Zemlje Zapada danas nakon postindustrijskog perioda obilježavaju 21 st. u smislu naprednijeg i savremenijeg tehnološkog napretka, te iste te zemlje imaju vodeću ulogu u regionalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini prenosa robe i usluga, te formiranja globalnog tržišta, bez barijera.¹⁰

Zemlje Zapada, a i Europe su kroz kolonijalne procese unapređivali svoju trgovinu i formirali preko-okeansko poslovanje i radili na stabilizaciji procesa koji će dovesti da spomenute zemlje svijeta postanu najveći distributeri trgovine i donošenja globalno-ekonomskih procesa.

⁸ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

⁹ Mirza Smajić, Veldin Kadić, Brexit i „novi“ transatlantski odnosi: moguće refleksije na Zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku Europske unije, Forum za sigurnosne studije, objavljeno : Mart, 2020 godine. Članak: https://www.researchgate.net/publication/340166526_Brexit_i_novi_transatlantski_odnosi_moguce_refleksije_na_Zajednicku_sigurnosnu_i_obrambenu_politiku_Europske_unije.

¹⁰ Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

Mjere za zaštitu stranaca – tražitelja azila:¹¹

- Osobe koje dolaze na duži ili trajan boravak u Federaciju Bosne i Hercegovine treba staviti pod zdravstveni nadzor u trajanju od 21 dan. Zdravstveni nadzor podrazumijeva odlazak liječniku, po dolasku u Federaciju Bosne i Hercegovine, te pridržavanje liječničkih uputa o ponašanju na mjestu svog novog boravka za vrijeme nadzora, te telefonski ili drukčiji kontakt s doktorima, tokom 21 dana, vrijeme kroz koje će se ispoljiti sve akutne zarazne bolesti, a i dobiti rezultati obavljenih mikrobioloških pretraga, te obaviti potrebna cijepljenja.
- Kod osoba koje dolaze iz zemalja ili područja gdje ima kolere i malarije nadzor započinje, odnosno uključuje zakonski propisan zdravstveni nadzor s pretragama na koleru i malariju.
- Zdravstveni nadzor propisan zakonom i predviđene zdravstvene preglede provodi ugovoreni tim prihvatilišta u saradnji s epidemiološkom službom zavoda za javno zdravstvo.

Izbjeglice trenutno ne predstavljaju prijetnju Europi u vezi sa zaraznim bolestima, ali su prioritetna grupa za prevenciju i kontrolu zaraznih bolesti jer su ranjive.

Zdravstveni problemi sa kojima se suočavaju izbjeglice, iako često sa različitim intenzitetom, ovisno o zemlji porijekla, su slični onima sa kojima se suočava autohtono stanovništvo.¹²

Rizik za zarazne bolesti raste zbog toga što migranti predstavljaju ranjivu grupu iz više razloga: fizički i psihički efekti bijega iz svojih zemalja i duga naporna putovanja povećavaju zdravstvene rizike.

Masovno kretanje stanovništva, nedostatak vode, neadekvatan smještaj i sanitarni uvjeti povećavaju rizik od izbijanja zaraznih bolesti. Djeca su naročito osjetljiva, podložna respiratornim oboljenjima i kožnim infekcijama¹³

¹¹ Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

¹² Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

¹³ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

2.3. Uloga medija po pitanju migrantske krize

Kontekstualno je najveći broj objava na odabranim internetskim portalima oslovljavao sigurnosna pitanja u vezi s migrantima, odnosno migrantskom krizom, poput protupravnih i drugih štetnih ponašanja migranata na štetu individualnih i društvenih vrijednosti, također operativnih mjera zaštite, kontrole i upravljanja granica, tokom migracija, prevencijom bolesti i širenjem zaraza i dr.¹⁴

Druga najčešće oslovljavana pitanja bila su politički konotirana, a uključivala su sadržaje o pravnom sistemu i propisima, međudržavnoj i međuinstitucionalnoj saradnji i koordinaciji po svim strateškim pitanjima migracija i antimigracijskoj retorici.

Mediji su na internetskim portalima dominantno izvještavali neutralno ili s neizraženim vrijednostima sadržaja o migrantima i migrantskoj krizi u BIH.

Negativni sadržaji objava evidentirani su u nešto više od trećine analiziranih objava, a uključivali su protupravna i devijantna ponašanja migranata u BIH, ali i prateće društveno štetne pojave, poput organiziranog kriminala, krijumčarenja ljudi i narušavanja javnog reda i mira¹⁵

Jedan veći dio negativnih sadržaja bio je usmjeren ka isticanju svih slabosti državnog aparata, nedostatka međudržavne i međuinstitucionalne koordinacije i suradnje, nedostatka materijalnih, tehničkih i ljudskih kapaciteta kako bi se na najadekvatniji način odgovorilo na pitanja rasta broja izbjeglica i migranata u zemlji i uopće - na „Balkanskoj ruti“.¹⁶

¹⁴ Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

¹⁵ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

¹⁶ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

Dominacija takvih sadržaja zasigurno može ojačati percepciju o migrantskoj populaciji kao prijetnji domaćem stanovništvu koja dugoročno može dovesti do demografskih promjena, a posljedično i do stavova o pratećim sigurnosnim, ekološkim i zdravstvenim problemima.

Česti medijski istupi nositelja političkih dužnosti različitih nivoa vlasti s vidljivom antimigracijom retorikom i politikom - jačaju takve stavove i percepciju.

Zamjetan broj analiziranih negativno orijentiranih objava pratili su senzacionalizam i politizacija situacije političkih dužnosnika u političke svrhe, zbog čega su mogli doprinijeti jačanju stereotipizacije, stigmatizacije i diskriminacije izbjegličke i migrantske populacije kod bosanskohercegovačke javnosti s jedne strane, odnosno jačanju nepovjerenja prema relevantnim državnim institucijama koje u svojoj nadležnosti imaju pitanja kontroliranja i upravljanja migracijskim tokovima, s druge strane.¹⁷

2.4. Uloga granične policije i stabilnost BIH

Dužina državne granice BIH je 1.604. km. BIH graniči sa Republikom Hrvatskom na sjeveru, jugu i sjeverozapadu, dužina granice je oko 1.001 km. Na istoku, BIH graniči sa Republikom Srbijom, dužina granice je 335 km, i na jugoistoku sa Crnom Gorom, dužina granice je 268 km. BIH i Crna Gora su potpisale Ugovor o granici, dok sa Republikom Hrvatskom i Republikom Srbijom granica još nije međunarodno – pravno utvrđena i obilježena na bilateralnoj osnovi.

BIH ima 83 granična prelaza od kojih je 55 međunarodnih, te 28 pograničnih. Na granici sa susjednim zemljama nalazi se 76 graničnih prelaza, dalje BIH ima 4 međunarodna aerodroma te 3 riječne luke.¹⁸

Na granici sa Republikom Hrvatskom ima 30 međunarodnih graničnih prelaza sa različitim režimom prometa roba i 20 graničnih prelaza za pogranični saobraćaj.

¹⁷ Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

¹⁸ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

Na granici sa Republikom Srbijom ima 12 međunarodnih graničnih prelaza sa različitim režimom prometa roba i 4 granična prelaza za pogranični saobraćaj. Na granici sa Crnom Gorom ima 6 međunarodnih graničnih prelaza i 4 granična prelaza za pogranični saobraćaj.

BIH ima 7 zajedničkih lokacija na graničnim prelazima sa Republikom Hrvatskom (3 na teritoriji BIH te 4 na teritoriji Republike Hrvatske)¹⁹ tj. lokacija gdje se na istom graničnom prelazu nadležnosti obavljaju službenici objiju država.²⁰

Bosna i Hercegovina je opredijeljena da razvija i unapređuje svoje kapacitete u oblasti sigurnosti granica i u tom smislu želi osigurati što bolju koordinaciju aktivnosti i veći stepen saradnje između svih službi, čiji je rad povezan sa pitanjem prekograničnog prometa i graničnih kontrola.

BIH je nakon Ohridske regionalne konferencije o sigurnosti i upravljanju granicama, održane 22. i 23. maja 2003. godine, prihvatila i započela razvijati koncept integrisanog upravljanja granicom.

Takav koncept će se nastaviti usklađivati i razvijati prema najnovijoj politici i najboljoj praksi Europske unije. Vijeće ministara BIH je 2005. godine, usvojilo Strategiju integrisanog upravljanja granicom u BIH, čiji se model zasnivao na smjernicama Europske komisije za zemlje Zapadnog Balkana.²¹

Usvajanjem pomenutog dokumenta, BIH je podržala princip otvorenih ali kontrolisanih granica, uz dva zahtjeva, širom otvorene granice za trgovinu i kretanje osoba, ali zatvorene granice za sve kriminalne aktivnosti.

¹⁹ Ugovor između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima ("Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori", broj 9/05)

²⁰ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michelin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

²¹ Stilwell, B., Diallo, K., Zurn, P., Vujicic, M., Adams, O. i Dal Poz, M. (2004). Migration of health-care workers from developing countries: strategic approaches to its management. Bulletin of the World health Organization

Navedenom Strategijom stvoreni su preduslovi za unapređenje ukupne sigurnosti u BIH i regionu Zapadnog Balkana, kao i za proces usklađivanja bosanskohercegovačke legislative s Europskim standardima, te daljem napredovanju ka članstvu u Europskoj uniji i unapređivanju pitanja vezanih za liberalizaciju viznog režima.²²

Koncept integrisanog upravljanja granicom predstavlja važan segment za čuvanje unutrašnje sigurnosti BIH, a naročito u pogledu sprečavanja svih oblika prekograničnog kriminala, sa posebnim osvrtom na suzbijanje ilegalnih migracija.

Efikasna granična kontrola je u interesu ne samo BIH nego i zemalja u regionu, pa tako i država članica Europske unije.

Ministarstvo sigurnosti BIH nadležno je, između ostalog, i za zaštitu međunarodnih granica, unutrašnjih graničnih prelaza i regulisanje prometa na graničnim prelazima BIH, sprečavanje i otkrivanje učinilaca krivičnih djela terorizma, trgovine drogom, krivotvorenja domaće i strane valute i trgovine ljudima, te drugih krivičnih djela sa međunarodnim ili međuentitetskim elementom, međunarodnu saradnju u svim oblastima iz nadležnosti²³ ministarstva, provođenje međunarodnih obaveza i saradnju u provođenju civilne zaštite, koordinaciju djelovanja entitetskih službi civilne zaštite u BIH i usklađivanje njihovih planova za slučaj prirodne ili druge nesreće koje zahvataju teritoriju BIH, te donošenje programa i planova zaštite i spašavanja.

Također, kreira, stara se i provodi politiku useljavanja i azila u BIH, uređuje procedure i način organizacije službe vezano za kretanje i boravak stranaca u BIH²⁴

Zemlje na Balkanskoj ruti (Turska, Grčka, Makedonija, Srbija, Hrvatska, Slovenija), bez obzira bile članice ili aspirantice za članstvo u EU, u nedostatku smjernica i jasnih politika na

²² Stilwell, B., Diallo, K., Zurn, P., Vujcic, M., Adams, O. i Dal Poz, M. (2004). Migration of health-care workers from developing countries: strategic approaches to its management. Bulletin of the World health Organization

²³ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

²⁴ Stilwell, B., Diallo, K., Zurn, P., Vujcic, M., Adams, O. i Dal Poz, M. (2004). Migration of health-care workers from developing countries: strategic approaches to its management. Bulletin of the World health Organization

razini Europske unije izazovu su pristupile svaka na različit način, u pogledu provedbe misije omogućavanja prolaza migranata prema zapadnoj Europi.²⁵

Razvoj događaja pokazao je da ne postoje zajednički mehanizmi kojima bi se moglo odgovoriti na masovan priljev migranata, niti razvijeni kapaciteti za njihov prihvata.²⁶

U toj situaciji uočeni su pojedini paradoksi koje je vrijedno istaknuti kao pouku za sljedeće masovne prolaske migranata, jer očigledno je kako će do njih doći u skoroj budućnosti. Iz čega proizlazi ova konstatacija?

²⁷Proizlazi iz mnoštva uočenih faktora koji ih mogu generirati, poput nesrazmjera između razvijenosti i potreba u različitim dijelovima Europe, Azije i Afrike, koji su vrlo povezani i utječu jedni na druge, postojanja velikog broja konflikata koji rezultiraju velikim brojem izbjeglica i raseljenih osoba, kao i klimatskih promjena koje ukazuju da će kretanja stanovništva biti konstanta u budućnosti.²⁸

Među paradokse koji su nastali uslijed masovnog priljeva migranata 2015/2016. može se uvrstiti i činjenica da se u 21. stoljeću užurbano, preko noći, između europskih država postavlja bodljikava žica (Mađarska prema Srbiji i Hrvatskoj, Slovenija prema Hrvatskoj, Austrija prema Sloveniji), kao i činjenica da su države same organizirale prijevoz migranata preko svog teritorija (npr. Hrvatska) ili su dozvolile njihov nekontroliran prijevoz (npr. Srbija).²⁹

²⁵ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

²⁶ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

²⁷ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

²⁸ Stilwell, B., Diallo, K., Zurn, P., Vujicic, M., Adams, O. i Dal Poz, M. (2004). Migration of health-care workers from developing countries: strategic approaches to its management. Bulletin of the World health Organization

²⁹ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i

Tim paradoksima treba pridodati i politički i trgovinski sukob između Srbije i Hrvatske, premda je svima bilo jasno da migranti nisu imali namjeru ostati niti u Hrvatskoj niti u Srbiji i da samo žele proći dalje.

Međutim, najveći paradoks predstavlja pozicija Sjeverne Makedonije, zemlje koja je ostavljena i prepuštena sama sebi u pokušaju da zaustavi masovne migracije.³⁰

Naime, države Europske unije tražile su da Makedonija zaustavi priljev migranata, pritom izbjegavajući sagledati činjenicu da se od države nečlanice traži da zaštiti Uniju od same Unije, jer su migranti u Makedoniju dolazili iz Grčke – članice EU.³¹

Pritom se puno manje pozornosti pridavalo tome što Grčka čini kako bi zaustavila migrante. Trenutno na južnoj granici Sjeverne Makedonije djeluje kontingent europskih graničnih policajaca s ciljem pružanja pomoći u kontroli granice, a s druge strane te granice je država članica Europske Unije, ali i Schengena³²

Imigracija ne koristi samo od ljudi koji se sele u EU, nego i od društva koje ih prihvata.

Imigranti mogu popuniti praznine na tržištu rada cijelim nizom zanimanja, u rasponu od visokokvalificiranih profesionalaca koji već nedostaju iz EU do radnika na poslovima koje državljani EU više ne žele prihvatiti.³³

Corijn M. (ur.) *Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons*, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

³⁰ Stilwell, B., Diallo, K., Zurn, P., Vujcic, M., Adams, O. i Dal Poz, M. (2004). *Migration of health-care workers from developing countries: strategic approaches to its management*. Bulletin of the World Health Organization

³¹ European Commission, *Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference*, COM (2013)

³² Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). *Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain*, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) *Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons*, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

³³ Stilwell, B., Diallo, K., Zurn, P., Vujcic, M., Adams, O. i Dal Poz, M. (2004). *Migration of health-care workers from developing countries: strategic approaches to its management*. Bulletin of the World Health Organization

S obzirom na trenutne i buduće demografske izazove, ključno je ojačati radnu snagu EU. Osim toga, imigranti sa sobom donose nove ideje i metode, koje mogu potaknuti kreativnost i inovacije.

Za domovinske zemlje, ekonomske koristi migracija su dobro dokumentirani i uključuju doprinose smanjenju siromaštva putem novčanih transfera i inicijativa za ulaganja u dijasporu.

Finansijski, ljudski i socijalni kapital dijaspore također može direktno doprinijeti ostvarivanju ciljeva društvenog razvoja, uključujući IDG-ove iz oblasti zdravstva i obrazovanja. Druge prednosti imigracije su više društvene ili kulturne prirode.

Kroz međusobnu razmjenu možemo se obogatiti i doprinijeti stvaranju tolerantnije okoline. Međutim, da bi se koristilo od imigracije, od suštinske je važnosti da se imigranti uspješno integrišu u društvo koje ih prihvata. Ovo je, naravno, dvomjesni proces.³⁴

Imigranti moraju poštovati pravila i vrijednosti društva koje ih prihvata, a društvo mora omogućiti imigrantima da u potpunosti učestvuju u njemu. Te mogućnosti uključuju učenje jezika, studiranje ili rad, te uživanje istih prava kao u slučaju državljana EU. Imigracija je ponekad nepravilna, što je jedna od njegovih downsides.

Neki ljudi stignu legalno na vizu za kraći boravak i onda ostanu nakon isteka vize. Neki neovlašteni upadnu i ostaju neovlašteni u državi članice EU, ponekad protiv svoje volje.

Članovi mreža za trgovinu ljudima i šverceri lako mogu da iskorištavaju ljude bez isprava. Crno tržište rada također doprinosi nepravilnoj imigraciji. Kako bi se zaštitili najuranjiviji i održalo povjerenje javnosti u imigracionu politiku, trebalo bi se boriti protiv svih oblika nepravilne imigracije.

³⁴ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

Kako bi im se odobrio ulazak u EU, useljenici koji pripadaju jednoj od navedenih kategorija moraju ispunjavati određene uvjete, kao što su obveza posjedovanja valjane putne isprave, zdravstvenog osiguranja te dopuštenja roditelja ako je riječ o maloljetnicima.³⁵

Od njih se može zahtijevati i dokaz o posjedovanju financijskih sredstava za samostalan život tokom njihovog boravka ili o prihvatljivoj razini poznavanja jezika zemlje primateljice.

S druge strane, države članice EU-a tim useljenicima izdaju boravišne dozvole te im dodjeljuju cijeli niz prava, kao što je pravo studenata na rad kako bi djelomično pokrili troškove studiranja.

Više od 10.145 dolazaka izbjeglica i migranata u Bosnu i Hercegovinu (BiH) je otkriveno do danas tokom 2018. godine, u odnosu na 247 koliko ih je bilo u istom periodu 2017. godine (januar – juli). Broj dolazaka se stabilizirao, te iznosi oko 2.500 već treći mjesec za redom.

Većina ih neregularnim putem stiže kopnom iz Srbije, a neki dolaze iz Crne Gore (tj. koriste nezvanične granične prelaze).

Broj onih kojima je potrebna humanitarna pomoć na različitim lokacijama u BiH i dalje je u porastu, s tim da je taj broj pod kontrolom u regionu Sarajeva, dok je zabrinjavajući broj u Unsko-sanskom kantonu (USK). Prostor USK je povezan sa pokušajem prelaska u Hrvatsku.

UN agencije u BiH izražavaju zabrinutost zbog izvještaja koji stižu od policije u Velikoj Kladuši (VK), koja čuje navode od izbjeglica i migranata kako su bili izloženi nasilju i zadobili fizičke povrede tokom neuspjelih pokušaja prelaska granice, jer policija u Hrvatskoj provodi nasilne mjere odvracanja.

Profiliranje slučajeva izbjeglica i migranata je u julu utvrdilo postojanje novih slučajeva, a UN nastavlja da prati situaciju. Humanitarne potrebe su naročito kritične u USK, jer procjene ukazuju da se na teritoriji ovog kantona trenutno nalazi više od 4.466 izbjeglica i migranata (procjena je da je 69 dolazaka prosječan dnevni priliv u BiH).

³⁵ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

Ostvaren je značajan napredak u USK u smislu osiguranja zaštitno osjetljivog smještaja i osnovnih usluga.

IOM, u saradnji sa UNHCR-om i partnerima UNHCR-a, otvorio je novi privremeni centar za prijem u Hotelu Sedra u Cazinu.

Prvih 110 ranjivih izbjeglica i migranata, sve porodice sa djecom, dobrovoljno su prešli u ovaj smještaj, a osim toga UNHCR, IOM, Ljekari bez granica (MSF), Dansko vijeće za izbjeglice (DRC), Jezuitske usluge za izbjeglice (JRS), zajedno sa grupom volontera je medicinski pregledalo sve ove osobe.

Postignut je sporazum za ovaj novi centar uz finansijsku podršku Evropske komisije – GD ECHO u iznosu od 1,5 milion eura putem sporazuma o grantovima sa UNHCR-om i IOM-om za naročito ranjive izbjeglice i migrante u USK.

Maksimalni kapacitet Hotela Sedra je do 400 osoba. Korisnicima ovog smještaja će se takođe osigurati ključne osnovne usluge kao što su hrana, medicinska pomoć, neprehrambeni proizvodi, pravna i psihosocijalna pomoć.

Ipak, imajući takođe na umu ograničene kapacitete Hotela Sedra, prethodno formirana neformalna naselja različitih veličina i na više lokacija u USK i dalje predstavljaju privremenu mjeru.

Dva najveća takva naselja su tzv. Đački dom Borići u Bihaću i otvoreni prostor u Trnovima, VK. Higijenski i uslovi života u ovim neformalnim naseljima se pogoršavaju, a na njih su naročito uticale velike kiše tokom jula.

Crveni krst, UNHCR, IOM, MSF, te drugi akteri nastavljaju osiguravati ograničene količine osnovnih usluga na ovim lokacijama putem svojih mobilnih timova.

MUP USK patrolira ovim prostorima kako bi očuvao bezbjednost ovih lokacija. Posebna pažnja je posvećena ovom prostoru nakon što je 15 osoba zadobilo povrede nakon jedne tuče u Trnovima.

Nakon posjete predstavnika vlasti Bihaća, te na zahtjev gradonačelnika, jedno takvo naselje – prazan objekat doma za njegu starijih osoba – ispražnjeno je od izbjeglica i migranata, koji su 17. jula prebačeni u Đački dom Borić.

3. MIGRACIJE U BIH – POČETAK I TOK MIGRACIJA

Unutar ovog poglavlja objasnit ćemo migracije u BIH, njihovo kretanje od samoga početka migracija do danas. Objasnit ćemo kretanja s obzirom na granice BIH (unutar i van njih), te opisati regionalne saradnje BIH i Srbije po pitanju ovoga pitanja.

3.1. Migracije – kapaciteti BIH

Bosna i Hercegovina dijeli migracijske nadležnosti među velikim brojem agencija, tako da kapaciteti postoje, postoji potreba da se oni pojačaju i da se unaprijede postojeće strukture kako bi se osiguralo da se Ministarstvo sigurnosti može povezati brzo i učinkovito s EU i drugim relevantnim sudionicima.³⁶

Kroz Srbiju je prošlo više od 1,5 miliona izbjeglica i migranata, od toga trećina i četvrtina djece. U 2020. broj ubijenih osoba u 2016. 2013. U 2014. godini broj izbjeglica i migranata prisutan u Srbiji bio je oko 7.000, a bio je u centrima za prijem, tranzit i azil od oko 6.000.

U Srbiji je, kao i u drugim zemljama na toj ruti, bilo početno iznenađenje brzinom razvoja ove krize i velikog broja izbjeglica i migranata koji dolaze u Srbiju, a i danas stižu talasom iz Sjeverne Makedonije, kao i iz Bugarske. Bilo je potrebno neko vrijeme da se koordiniraju nacionalne i lokalne institucije, međunarodne organizacije i organizacije civilnog društva da se adekvatno suoče sa tim humanitarnim izazovom.

Pozitivan stav Vlade Republike Srbije i jasna poruka da su migranti i izbjeglice u Srbiji dobrodošli i da cijelo društvo treba staviti u funkciju njihove privremene i humanitarne njege. Međutim, nedvosmisleno je zaključiti da je politika Vlade Republike Srbije bila nužno uslovna odnosima i stavovima EU, nego politikom pojedinačnih država članica.

Tako se pitanje odnosa Srbije prema migrantnoj krizi može podijeliti na tri faze i tri perioda, direktno uslovno i međuovisno sa dinamikom unutar Europske unije.

³⁶ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

Veoma je važno imati na umu činjenicu da za činove zločina organizovanog kriminala geografske granice nisu prepreka. Iz tog razloga, međunarodna saradnja i nesebična razmjena operativnih podataka vrlo je važan faktor u borbi protiv djelovanja grupa organiziranog kriminala.

Republika Srbija je potpisnica međunarodnih konvencija koje se na direktan ili indirektan način odnose na zaštitu prava radnika migranata i članova njihovih porodica.

Upravo ti standardi ugrađeni su u unutrašnji pravni sistem Srbije i svoju modifikaciju i preciziranje imaju kroz bilateralne sporazume. Srbija i Bosna i Hercegovina zaključili su čitav niz bilateralnih sporazuma koji na poseban način regulišu oblasti zapošljavanja, obrazovanja, socijalne sigurnosti i sticanja državljanstva.

Na strane državljanke, uključujući i državljane BIH, primenjuje se opšti pravni okvir koji reguliše prava i obaveze stranaca u Republici Srbiji. Ova oblast uređena je Zakonom o strancima Republike Srbije i Zakonom o državljanstvu koji regulišu pitanja privremenog i stalnog boravka u Srbiji odnosno sticanja državljanstva. Kao i druga zakonodavstva, tako i pravni sistem Srbije favorizuje domaće državljane u pristupu tržištu rada

3.2. Uticaj i potreba uključivanja EU

Za samo pojašnjavanje uloge EU koja je besprijeckorno uz BIH, pogotovo kada je riječ o Migrantskoj krizi, osvrnut ću se na sljedeće: “Europa kao besprijeckoran sistem vrijednost, i kao jedna od najuspješnijih “vladara” Europe je neizmerno pred opasnosti od napada njenih vanjskih neprijatelja, posebno sa Zapda”, te ću na kraju ovoga djela se osvrnuti na njegove riječi prilikom promocije njegove knjige “.

NATO je najbolja organizacija koju moderna historija poznaje, najuspješnija. Da je sve svoje aktivnosti i operacije, pogotovo kada govorimo o prostoru BIH, radio na jedan vrlo transparentan način, uključujući relevantne i bitne političke aktere tih procesa, za razliku od onih koji osporavaju napredak BIH prema NATO-u koji to rade bez mehanizma konsultacija, kompromisa i konsenzusa, vrlo često jednostrano i na štetu stabilnosti i mira”.

Postoji dakle, potreba jačanja mehanizama za prikupljanje, razmjenu i analizu podataka, te povećanje razmjene informacija.

Jačanje strukture će služiti kao referentna tačka za EU i druge relevantne partnere da prikupe sve informacije koje se odnose na migracije u BiH, kao i za pregled opšteg stanja u zemlji, takođe će poslužiti ne samo za poboljšanje komunikacije i učinkovitosti, nego i usklađenosti u upravljanju migracijama, osiguravajući da su svi državni i nedržavni akteri u BiH u mogućnosti da nastave konzistentan plan.³⁷

Postoji prijetnja da cijeli sistem zajedničke kontrole vanjske granice Europske unije dođe pod veliki upitnik. Ova kriza je pokazala svu ranjivost Europe i nedostatke kada se radi o migracijskim kretanjima gdje su pojedine države ostavljene da se same nose s krizom.³⁸

Nužno je pojačati borbu protiv krijumčara ljudi i drastično povećati kazne zajedničkim radom europskih agencija, nacionalnih policija zemalja Europske unije i trećih država.

Mora se osigurati pristup pravednom i djelotvornom postupku azila. Nakon naglog pada broja intervjua za registraciju tražitelja azila u periodu april-maj, broj se ponovno povećao u junu, zahvaljujući osiguranja smještaja za veliki broj tražilaca azila u RRC. Tokom jula, broj intervjua za registraciju je opet pao, dok veliki broj porodica koje su nedavno smještene u RRC čekaju da ih MS Sektor za azil registrira. Ali, predviđa se olakšana registracija za nove stanovnike Hotela Sedra, a intervjui bi trebali biti redovni u oba centra.

Treba pojačati aktivnosti zagovaranja čime bi se osiguralo da oni koji borave izvan državnih centara i Hotela Sedra takođe imaju pristup postupku azila. Između ostalog, pristup postupku azila je otežan u različitim fazama postupka zbog ograničenih informacija, potrebe da tražioci azila imaju prijavljenu adresu boravka (nemogućnost za one koji spavaju na otvorenom), nedovoljnog broja osoblja u Sektoru za azil koje bi radilo na registraciji, te nedostaka prevodilaca.

³⁷ Vukobrat N., Horak H., Martinović A., 2011., Temeljne gospodarske slobode u Europskoj uniji, A:G:Matoš, Zagreb

³⁸ Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine (koautorstvo sa: Izet Beridan, Mirza Smajić) u: Tatalović, Siniša i Cvrtila, Vlatko: Regionalna sigurnost i multilateralna suradnja - Republika Hrvatska i jugoistok Europe, Politička kultura, Zagreb, 2010. pp. 67-86

3.3. Saradnja agencija EU i zemalja trećeg svijeta (BIH)

U konačnici, potrebno je potaknuti suradnju obavještajnih agencija zemalja EU i trećih država kako bi se prikupile kvalitetne informacije o mogućim pripadnicima organiziranih kriminalnih skupina ili terorističkih organizacija koji pod krinkom izbjeglica pokušavaju ući u Europsku uniju te pojačati mjere na suzbijanju radikalizacije i stvaranju ekstremizma.³⁹

3.4. Granice BIH

Zbog višestrukog povećanja broja ilegalnih migranata u BIH i otežanog procesa njihovog udaljenja u matične zemlje, smještajni kapaciteti za stavljanje pod nadzor ilegalnih migranata su skoro popunjeni. Situaciju dodatno otežava činjenica da Crna Gora i Republika Hrvatska ne poštuju u potpunosti odredbe sporazuma o readmisiji sa Bosnom i Hercegovinom.

Uočen je povećan broj stranih državljana koji bez prethodne najave i saglasnosti Službe za poslove sa strancima, vlasti navedenih susjednih zemalja upućuju prema teritoriji BIH, što je protivno odredbama sporazuma o readmisiji koje je Bosna i Hercegovina zaključila

U namjeri da se aktivno angažuje u kontroli ovih i drugih povezanih pojava, Bosna i Hercegovina u tom periodu započinje preduzimati inicijalne korake kako bi stavila migraciju pod nadzor, kako onu koja je bila usmjerena isključivo prema boravku stranaca na teritoriji Bosne i Hercegovine, tako i onih migracionih kretanja koja su imala za cilj prelazak stranih državljana preko teritorije Bosne i Hercegovine, a radi nastavka kretanja prema trećim zemljama.⁴⁰

Intenzitet preduzimanja zvaničnih mjera kontrole migracija je bio različit, ali se iz današnje perspektive može govoriti o dekadi uspjeha upravljanja migracijama u Bosni i Hercegovini kao važnom indikatoru spremnosti naše države da se aktivno angažuje u stavljanju pod

³⁹ Vlado Azinović, Uvod u studije terorizma, Sarajevo 2012.

⁴⁰ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

kontrolu svih migracionih kretanja na svojoj teritoriji, bez obzira o kojem obliku i ciljevima migracija se radilo.⁴¹

Kako bi se na jedinstven, sveobuhvatan i pregledan način izložio presjek ovih uspjeha, od posebnog je značaja opisati dinamiku razvoja pravnog okvira uređenja migracija u Bosni i Hercegovini, uspostavu i institucionalnu izgradnju nadležnih institucija koje su iznijele najveći teret u izgradnji sveobuhvatnog sistema upravljanja migracijama i azilom u Bosni i Hercegovini, te u osnovnim konturama označiti dosadašnju saradnju Bosne i Hercegovine na međunarodnom planu koja je najčešće preduzimana radi zajedničkog i usklađenog postupanja u području upravljanja migracijama na regionalnoj i univerzalnoj osnovi.⁴²

3.5. Uloga granične policije BIH

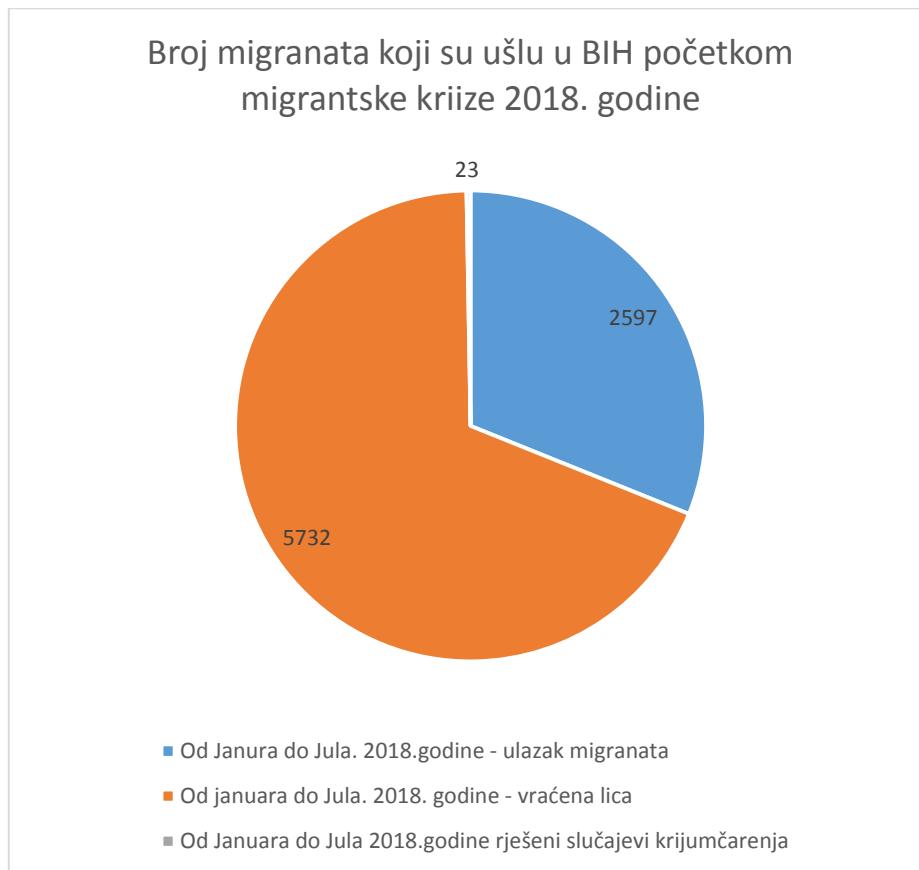
Granična policija BIH je operativna organizacija koja se nalazi u samome sastavu Ministarstva sigurnosti BIH, i kao takva je zadužena za nadzor i kontrolu međunarodnih granica Bosne i Hercegovine. Granična policija BIH je sama po sebi bitan faktor kada su u pitanju identifikacije migranata i izbjeglica koje ulaze u BIH, pa samim tim i identifikovanjem potencijalnih žrtava trgovine ljudima.⁴³

Unutar GP BIH utvrđeno je da postoji veoma mali broj slučajeva trgovine ljudima, krijumčarenja, nasilja među samim migrantima, te se granična policija BIH svakodnevno bori s tim opasnostima po nacionalnu sigurnost BIH. Međutim unutar granične policije postoji problem manjka ljudskih resursa, kao što su prevodioci i medijatori.

⁴¹ European Commission, Commission Staff Working Document Accompanying Report on the Functioning of the Transitional Arrangements on Free Movement of Workers from Croatia, 2015

⁴² European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

⁴³ Stilwell, B., Diallo, K., Zurn, P., Vujcic, M., Adams, O. i Dal Poz, M. (2004). Migration of health-care workers from developing countries: strategic approaches to its management. Bulletin of the World health Organization

Grafikon.1. Broj migranata koji su ušli u BIH-vraćeni iz BIH i slučajevi krijumčarenja za period od Januara do Jula, 2018.godine.

Izvor: (obrada autora)

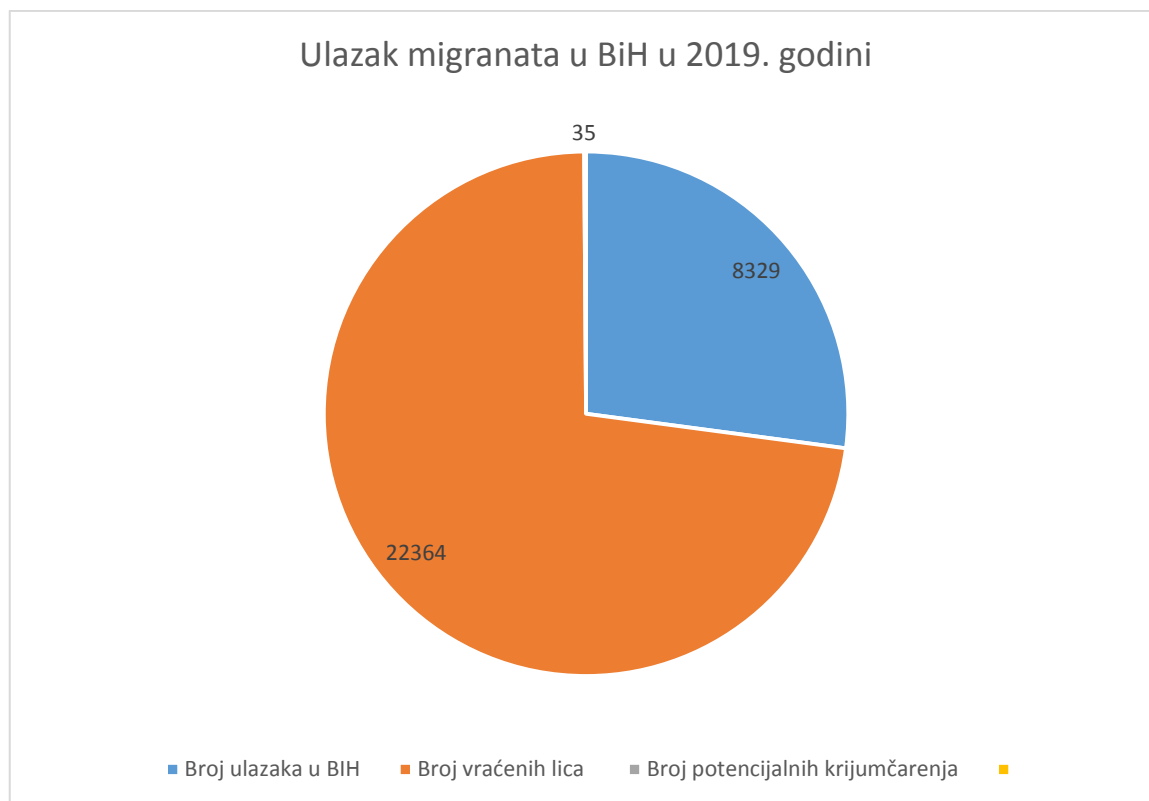
Na osnovu prikazanog vidimo da je od Januara do Jula 2018. Godine u BIH kroz Srbiju ušlo 2597 migranata, a u istom periodu je s granica vraćeno 5372 migranata, dok je broj krijumčarenja otkriven, te iznosi 23 slučaja.

3.5.1. Stanje granične policije 2018.godine

Prpadnici GP BIH su od 1.1. 2018. Godine do 9.7.2018. godine na samome početku migrantske krize u BIH otkrili 2597 migranata na teritoriji BIH, to jeste izbjeglica. Isti su pokušali ući u BIH na neregularan način.

U tom periodu sa graničnih prelaza BIH vraćeno je ukupno 5732 lica koji su pokušali ući na teritorij BIH. U navedenom periodu je otkriveno 23 slučajeva krijumčarenja ljudi i ilegalnog

pokušaja uvoza migranata na teritorij BiH. Sama činjenica je po sebi iznenađujuća s obzirom da se radi o nepristupačnim terenima na granicama BiH sa Srbijom i Crnom Gorom.

Grafikon.2. Broj migranata koji su ušli u BiH-vraćeni iz BiH i slučajevi krijumčarenja za period od Januara do Jula, 2018.godine.

Izvor: (Obrada autora)

Ulazak migranata u BiH u 2019. Godini iznosi 8329, dok je vraćen broj lica 22364, a broj krijumčaranje je otkriven za 35.

3.5.1.1. Fluktuiranje migranata

Na osnovu podataka o broju ulazaka na granicama BiH u prezentiranom razdoblju unutar Grafikona.2. i Tabele.1. doalzi do varirajućeg fluktuisanja migranata u BiH. U 2019. Godini broj odbijenih ulazaka je veći za 26,39% u odnosu na 2018.godinu i iznosio je 2342 odbijena ulazaka (prićamo konkretno o periodu od Jula do Decembra 2018.godine).

Migranten entlang der Balkanroute

4617

3950

Serbien

3923

Bosnien-Herzegowina*

326

508

Kroatien

266

228

Slowenien

100

190

Montenegro

35

44

Nordmazedonien

88

22

Kosovo

173

5

Albanien

2018

2017

Quelle: International Organization for Migration |

© DW

*Zahlen von 2017 nicht angegeben

Slika.2. Migranti na Balkanskoj ruti

Izvor:https://www.google.ba/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.dw.com%2Fbs%2Fpreko-plje%25C5%25A1evice-do-eu%2Fa-48411863&psig=AOvVaw1zsmLWRAiFA5VP9cDMPyxF&ust=1640660858346000&source=images&cd=vfe&ved=0CAsQjRxqFwoTCJjW0pGAg_UCFQAAAAAdAAAAABAZ

U cilju definiranja aktualnog stanja u ovoj oblasti prezentiramo usporedne pokazatelje o broju odbijenih ulazaka tokom 2018. i 2019. godine za 15 država čijim je državljanima izdato najviše rješenja o odbijanju ulaska u BiH, s kratkom analizom uočenih parametara.

R.br.	Država	2018	2019	%	R.br.	Država	2018	2019	%
1.	Turska	422	1.069	153,32%	9.	Kina	41	37	-9,76%
2.	Kosovo*	683	618	-9,52%	10.	Austrija	37	32	-13,51%
3.	Hrvatska	97	65	-32,99%	11.	S. Arabija	13	24	84,62%
4.	Irak	3	52	1.633,33%	12.	Bangladeš	16	20	25,00%
5.	Albanija	28	48	71,43%	13.	Crna Gora	13	20	53,85%
6.	Srbija	85	41	-51,76%	14.	Indija	39	16	-58,97%
7.	Njemačka	43	40	-6,98%	15.	Kazahstan	6	14	133,33%
8.	Pakistan	14	38	171,43%	16.	Ostale zemlje	313	208	-33,55%
						Ukupno	1.853	2.342	26,39%

Tabela.1. Pokušaj ulaska migranata na teritorij BiH iz 15 zemalja

Izvor: Migracijski-profil-Bosne-i-Hercegovine-za-2019.-godinu

3.5.2. Odbijeni ulasci

Najveći broj odbijenih ulazaka u 2019. godini odnosi se na sljedeće države:⁴⁴

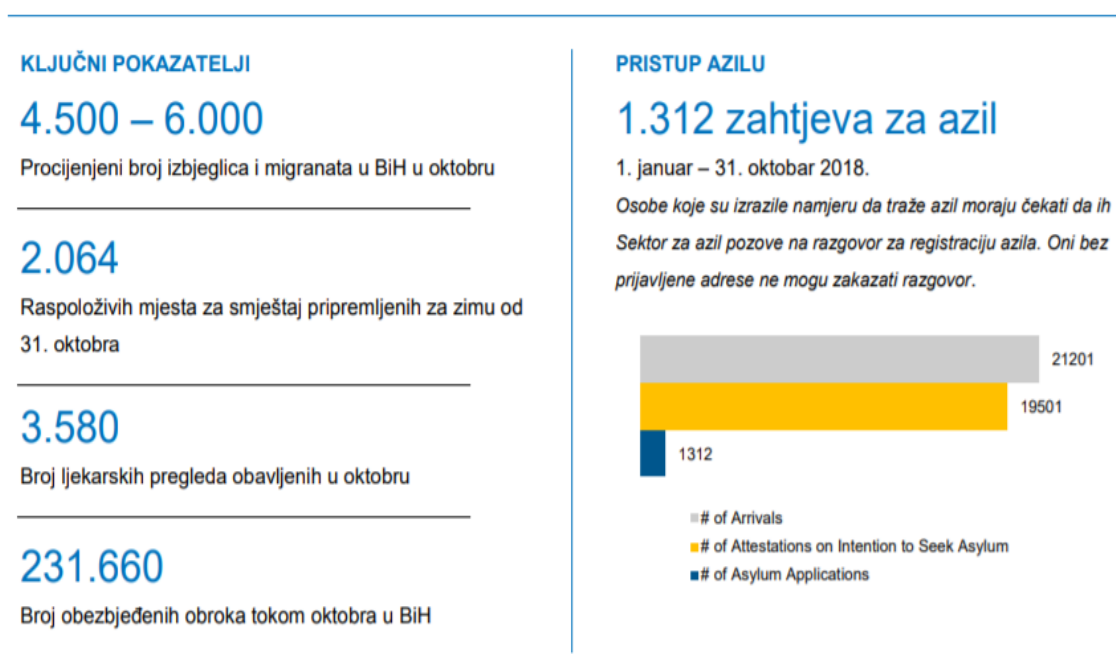
- Tursku – njih 1069 je pokušalo na ilegalan način ući na teritorij BiH
- Kosovo – njih 618 je pokušalo ući na teritorij BiH
- NAPOMENA: Samo pokušaji ulaska iz Turske i Kosova čini 72% od ukupnih odbijenih ulazaka
- U pogledu državljanstva osoba kojima je odbijen ulazak u BiH vidljivo je iz Izvješća o radu Granične policije BiH da se državljanima Turske odbija ulazak zbog nemogućnosti dokazivanja svrhe namjeravanog boravka i neposjedovanje dovoljno sredstava za izdržavanje, a nositeljima putne isprave sa oznakom Kosovo* ulaz odbija uglavnom zbog neposjedovanja važeće putne isprave i zbog neposjedovanja vize.

⁴⁴ MSBiH (2019). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2018. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. <http://www.msb.gov.ba/PDF/010720191.pdf>

- Srbija – njih 41 je pokušalo ući na teritorij BiH
- Hrvatska – njih 65 je pokušalo ući na teritorij BiH
- Austrija – njih 32 je pokušalo ući na teritorij BiH

U istom razdoblju dolazi i do značajnog porasta broja odbijenih ulazaka za državljane Turske, Iraka, Albanije, Pakistana i Kazahstana. Tokom 2019. godine odbijen je ulazak u BiH za 2.342 stranca, od toga na kopnenoj granici BiH 1.715, a na međunarodnim aerodromima 627 odbijena ulaska. Razlozi za odbijanje ulaska stranim državljanima u BiH bili su: ⁴⁵

- nemogućnost dokazivanja ili pružanja informacija o svrsi namjeravanog boravka (36,68%)
- neposjedovanje vize za ulazak, boravak, prelazak preko teritorija BiH ili odobrenja boravka propisano Zakonom (24,25%)
- neposjedovanje važeće putne isprave (18,36%)
- neposjedovanje dovoljno sredstava za izdržavanje (12,38%)
- poništena ili ukinuta viza na ulasku u BiH (4,31%)
- te ostali razlozi (4,02%).

Slika.3. Smještajni kapaciteti i broj migranata u Oktobru 2018. godine

⁴⁵ MSBiH (2019). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2018. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. <http://www.msb.gov.ba/PDF/010720191.pdf>

*“Prema raspoloživim podacima, u 2019. godini najviše otkrivenih nezakonitih prelazaka se odnosilo na državljane Pakistana, Iraka, Afganistana, Sirije, i Irana što predstavlja 74% od ukupnog broja nezakonitih prelazaka. Također, pored ovih gore navedenih državljana uočen je i značajan porast otkrivenih nezakonitih prelazaka državne granice i državljana Maroka, Bangladeša, Alžira, Turske, Egipta, Indije i Tunisa. Primjetan je i pad nezakonitih prelazaka državne granice državljana Irana i Libije. Prema podacima iz izvješća o radu Granične policije BiH „na graničnim prijelazima u 2019. godini (ukupno ulaz i izlaz) registrirano je 440 (na ulazu 129 + na izlazu 311) osoba u ilegalnom prelasku državne granice, a izvan graničnog prijelaza (granični pojas) 5.419 (na ulazu 792 + na izlazu 4.627) osoba, dok je tokom 2018. godine "na graničnim prijelazima (ukupno ulaz i izlaz) registrirano 617 (na ulazu 232 + na izlazu 385) osoba u ilegalnom prelasku državne granice, a izvan graničnog prijelaza (granični pojas) 3.872 (na ulazu 2.660 + na izlazu 1.212) osobe. Navedeni podaci ukazuju na tendenciju većeg broja ilegalnih prelazaka državne granice izvan graničnih prijelaza”.*⁴⁶

3.6. Granični prijelaz BiH u 2019.godini

U 2019.godini dolazi do smanjenja broja izdatih dozvola od strane nadležnih organa za privremeni boravak po osnovama koje ćemo navesti, a to su:

- Spajanje obitelji
- Humanitarni razlozi

Također je u 2019.Godini došlo do povećanja broja izdatih dozvola za privremeni boravak, te se na osnovu toga da zaključiti da je BiH zemlja odredišta stranih državljana ⁴⁷

Mjere koje se poduzimaju prema migrantima nakon što se otkrije da su isti nelegalno na teritoriji BiH uključuju:

- Otkaz bezviznog ili privremenog boravka
- Otkaz stalnog boravka

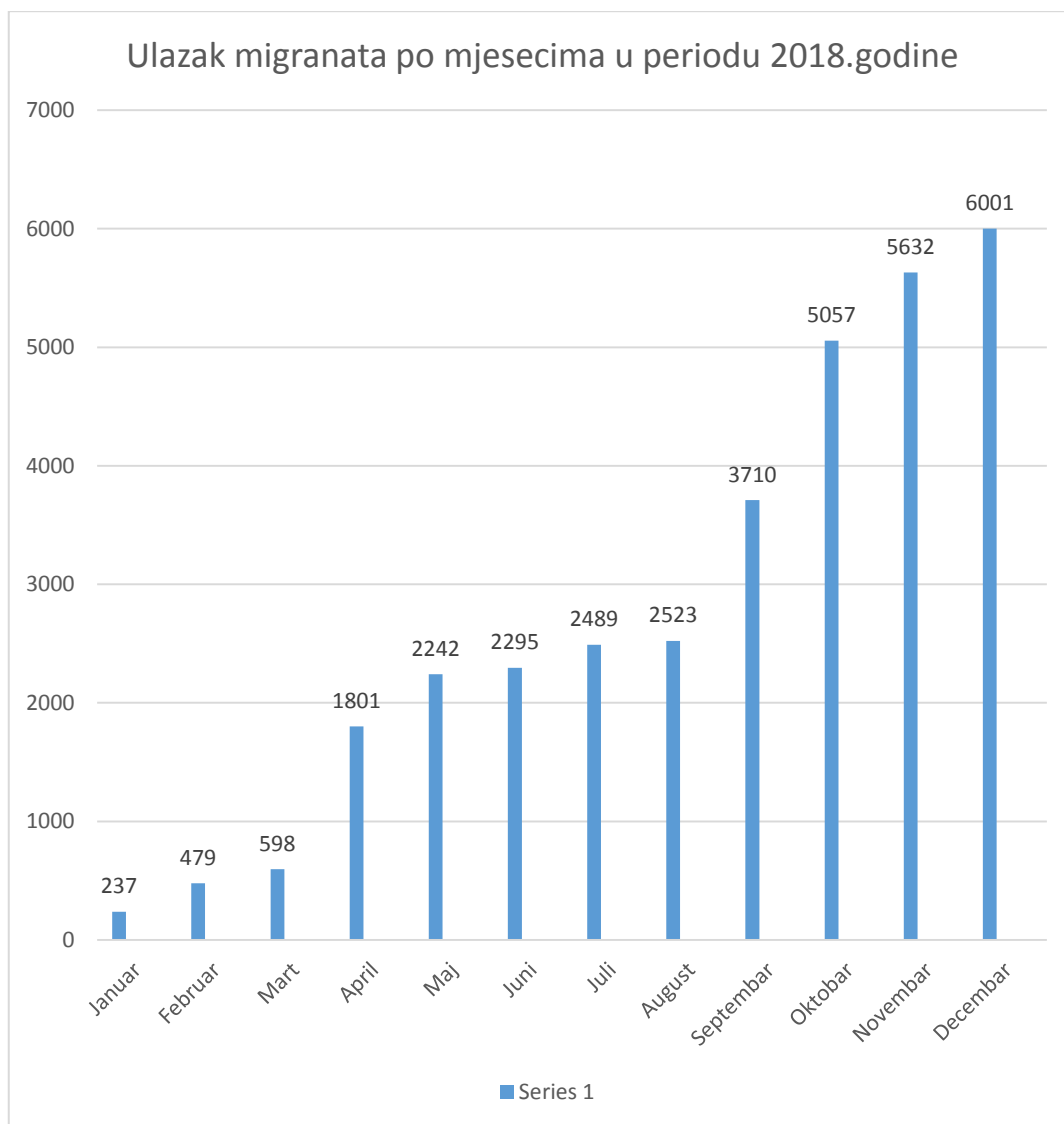
⁴⁶ Granična policija BiH „Analiza rada Granične policije BiH za 2019. godinu“ Sarajevo, januar 2020. godine, str. 17.

⁴⁷ MSBiH (2018). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2017. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. [http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL 2017 %20BOS FINAL.pdf](http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL%202017%20BOS_FINAL.pdf).

- Rješenje o protjerivanju
- Stavljanje pod nadzor u imigracijski centar

Prezentiramo usporedne podatke poduzetih mjera prema stranim državljanima u 2018. i 2019. godini razvrstane prema vrstama mjera koja su poduzete prema strancima u BIH.

Broj otkrivenih dolazaka izbjeglica i migranata u BIH po mjesecima će biti priložen u nastavku u Shemi.1.

R.br.	Vrsta mjere	2018	2019	% (2019/2018)
1.	Rješenja o otkazu bezviznog ili privremenog boravka	189	208	10,05%
2.	Rješenja o otkazu stalnog boravka	36	20	-44,44%
3.	Rješenja o otkazu bezviznog ili privr. boravka s protjerivanjem	17	34	100,00%
4.	Rješenja o protjerivanju	1.540	1.554	0,91%
5.	Rješenja o stavljanju stranca pod nadzor u imigracijski centar	948	710	-25,10%
6.	Broj zaključka o dozvoli izvršenja rješenja o protjerivanju	3	3	0,00%
	Ukupno:	2.733	2.529	-7,46%

Tabela.2. Broj poduzetih mjera u 2018. i 2019. godini razvrstan prema vrstama mjera

Izvor: mhr.gov.ba/wp-

Na osnovu dosadašnjih činjenica koje smo prezentirali u radu vidljivo je da je broj izrečenih mjera prema migrantima manji u 2019.godini od 2018. Godine. Međutim i pored pojačanih aktivnosti poduzetih od strane GP BiH u BiH uočeno je povećanje mjera protjerivanja i smještaja migranata u kampove (napoznatiji kamp Butmir).⁴⁸

U narednom razdoblju realno je očekivati tendenciju daljnjeg uvećanja i radi se o ilegalnim migrantima iz zemalja visokog migracijskog rizika, koji kontinuirano u skupinama nastoje koristiti teritorij BiH prema njihovim izjavama, kao tranzitno područje na putu prema zemljama EU.

Kao zaključak povećanja pritiska i otvaranja naprijed navedenih ruta jeste da se najvjerojatnije radi o migrantima koji nisu uspjeli u namjeri izaći iz R. Srbije preko Mađarske, R. Hrvatske ili Rumunjske, zbog čega ove kategorije traže alternativne rute za odlazak prema zemljama EU, kao i otvaranja nove rute kretanje neregularnih migranata preko Albanije - Crne Gore – BiH - Hrvatske i dalje prema zemljama EU.⁴⁹

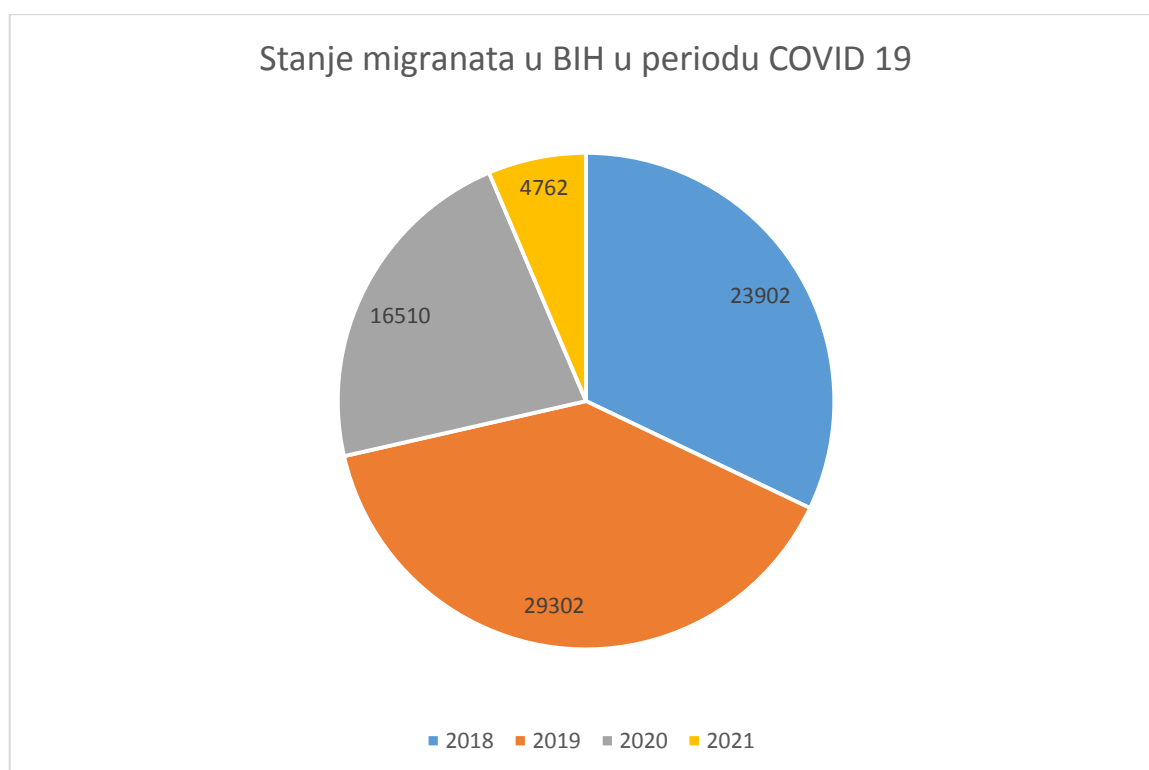
U vezi sa naprijed navedenim, prioriteti Službe za poslove sa strancima kako prošle godine, tako i u narednom razdoblju su kontinuirane operativne aktivnosti inspektora za strance na

⁴⁸ MSBiH (2018). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2017. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL_2017_%20BOS_FINAL.pdf.

⁴⁹ MSBiH (2019). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2018. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. <http://www.msb.gov.ba/PDF/010720191.pdf>

prikupljanju operativnih saznanja i informacija o pravcima kretanja ilegalnih migranata, organizatorima ilegalnih prebacivanja i krijumčarenja osoba, te njihovim blagovremenim dostavljanjem drugim sigurnosnim agencijama za provođenje zakona, što će rezultirati procesuiranjem osoba umiješanih u ilegalno prebacivanja i krijumčarenje stranih državljana.⁵⁰

3.7. Utjecaj pandemije COVID 19 na broj migranata u BIH u periodu od 2019-2020. godine

Grafikon.3. Migranti u BIH – utjecaj pandemije COVID 19

Izvor: (Obrada autora)

U periodu pandemije COVID 19 prikazan je broj migranata u periodu od 2018-2021. godine.

⁵⁰ FZS (2018g). Hercegovačko-neretvanski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-7-Hercegova%C4%8Dkoneretvanski-kanton.pdf>.

Bosna i Hercegovina je sama po sebi zemlja iz koje pogotovo u periodu Pandemije COVID 19 odlazi mnogo njenih stanovnika. Međutim situacija tokom prethodnih godina se znatno promjenila u smislu da je sve veći broj migranata ušao u BIH koja se nalazi na samoj granici sa Europskom unijom. 2018. Godine u BIH je registrovano 23902 osobe (ukupno s ulascima i izlascima), već u 2019.godini taj broj se znatno povećao na 29302 migranta.

Usljed utjecaja pandemije COVID 19 na stanje u svjetu broj migranata se u BIH znatno smanjio, te je u periodu od 2020. Godine zabilježeno ukupno 16510 migranata.

Naravno, nemoguće je ovakvu statistiku tačno predočiti, ali je sigurno da postoji još mnogo veći broj s obzirom da nisu svi migranti podvrgnuti statističkom ispitivanju.

Velika većina migranata potiče iz sljedećih zemalja:

- Pakistan
- Bangladeš
- Afganistan
- Irak
- Maroko
- Tunis
- Alžir
- Veliki broj iz Južnoazijskog djela Pakistana

Krajem 2019.godine trećina registrovanih migranata su bili državljani Pakistana. Bez obzira na značajan broj migranata bili su državljani Pakistana. Bez obzira na značajan broj migranata, jedva da postoje zvanični kampovi ili institucije.

Neki od njih žive u napuštenim zgradama, kućama, šumama ili čak na ulici. Njihova situacija značajno se pogoršala sa dolaskom zime.

Cilj osoba koje pristižu u BIH je odlazaka u Europsku uniju a 84% njih je izrazilo ulazak u Njemačku, a ostaka u Francusku i ostale zemlje.

3.8. Uloga vlade BIH

Ključni faktor zbog kojeg se migrantska situacija nije poboljšala je činjenica da nedostaje politička volja za pronalazak rješenja. To je usko vezano za široko rasprostranjeno shvatanje u BIH da migranti nisu problem BIH, već problem Europske unije, jer migranti žive na rubu egzistencije i 99% njih se ne planira zadržati u BIH.

Zbog toga velik broj njih pokušava preko graničnih prelaza BIH i šuma otići u Hrvatsku i dalje.

Ovakvo shvatanje problema dovodi do nedostatka političke volje i motivacije, te spremnosti da se kampovi za migrante pretvore u trajni smještaj. IOM, organizacija koja je bila odgovorna za pružanje podrške lokalnim vlastima u vezi sa organizacijom kampa Lipa, navodi da je zatvorila kamp zbog nedostatka spremnosti državnih organa da reagiraju i posljedičnih uslova za ove osobe.

Posebno su politički razlozi doveli do situacije da kamp nikada nije dobio priključak za vodu i električnu energiju, niti je pripremljen za zimu. Požar koji je ubrzo nakon zatvaranja uništio kamp je onemogućio da do toga uopće dođe.

Lošu situaciju migranata tokom zime mnogi u BIH na ciničan način smatraju sezonskim problemom koji će se tokom proljeća i ljeta "sam" riješiti. Pretpostavka je da se ljudi tokom ljeta snalaze u improviziranim šatorima, dok ne uspiju preći Hrvatsku granicu. Međutim, zimi se nagomilavaju problemi koji su trenutno uzrok negativnih novinskih natpisa.

3.8.1. Spremnost državnih vlasti BIH i njenoga stanovništva

Spremnost državnih vlasti BIH i njenoga stanovništva jeste u tome da spriječi migrante od daljeg putovanja u EU ili osigura srednjoročni smještaj u BIH je veoma mala.

Razlog je u tome jeste mala politička volja, naspram veoma jake, čak i agresivne volje migranata da nastave svoje putovanje u EU.

To, u kombinaciji sa nedovoljnom opremljenošću Granične policije i Službe za poslove sa strancima dovodi do mogućnosti prelaska granice i odlaska u EU.

Migranti su samim dolaskom u Bosnu i Hercegovinu prešli velika rastojanja, jer mnogi od njih su iz zemalja poput Pakistana, Maroka, Alžira, Afganistana. Njihova želja je odlazaka u EU, ne ostajanje u BIH, međutim unutar samog boravka u BIH njihovo samopouzdanje “raste” u smislu agresije. Mnogi migranti iz tog razloga ne žele i odbijaju ići u kampove.

Bez obzira što su u njima loši uslovi, migranti u BIH odbijaju saradnju i vrše pritisak na Hrvatske granice. Mnogi migranti ne bježe od ratova ili progona – iako su u Pakistanu vjerske manjine žrtve.

Oni napuštaju svoju domovinu i porodice, jer se radi o državama u kojima ne postoji vladavina prava ili postoji samo u maloj mjeri, kao i zbog nedostatka sigurnost i pogleda na budućnost.

Političke strukture moći su u Pakistanu čvrsto etablirane, i imaju veoma male promjene, razlog je prije svega što vojska zadržava svoje centralne pozicije unutar države.

3.9. Regionalna saradnja BIH i Srbije – sporazumi

Republika Srbija i BIH zaključile su niz sporazuma kojima na poseban i zadovoljavajući način regulišu prava svojih državljana na teritoriji druge države, i to statusna prava, te ekonomska, socijalna, kao i prava u oblasti kulture. Sporazum Vlade Republike Srbije i Savjeta ministara Bosne i Hercegovine o privremenom zapošljavanju državljana Republike Srbije u BIH i državljana BIH u Republici Srbiji odnosi se na radnike migrante, odnosno lica koja su državljani jedne strane ugovornice koja legalno borave i privremeno se zapošljavaju na teritoriji druge strane ugovornice i nemaju prebivalište u njoj.

Bosna i Hercegovina je zajedno sa Srbijom, Crnom Gorom, Makedonijom, Albanijom i Kosovom 14 članica MARRI - Regionalne inicijative za migracije, azil i izbjeglice sa sjedištem u Skoplju. Mandat MARRI regionalnog centra je promoviranje regionalne saradnje u oblasti migracija, azila, granične kontrole, borbe protiv trgovine ljudima, viznog režima i integracije i povratka izbjeglica s ambicijom postizanja međunarodnih i europskih standarda u ovim oblastima.

Sa Srbijom je potpisan Protokol o održavanju sastanaka kao i Protokol o provođenju zajedničkih patrola uz zajedničku državnu granicu. Sa Crnom Gorom je potpisan Protokol o provođenju zajedničkih patrola, te Sporazum o graničnim provjerama na zajedničkim graničnim prijelazima

Potpisan je Memorandum o razumijevanju između nadležnih policijskih organa Bosne i Hercegovine, Republike Albanije, Republike Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Crne Gore i Republike Srbije o uspostavljanju sistema razmjene statističkih podataka o nelegalnim migracijama i učestvovanje u regionalnom sistemu ranog upozoravanja. Kao nacionalna kontakt tačka Bosne i Hercegovine određena je Granična policija BIH, a saraduje Ministarstvo sigurnosti – Sektor za azil i Služba.

Između Ministarstva sigurnosti BIH, Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, potpisan je Protokol o osnivanju i funkcionisanju zajedničkog centra za policijsku saradnju u Trebinju.

Slika.4. Porijeklo migranata

INFORMACIJA ZA VIJEĆE MINISTARA BIH

PRIGLED PODATAKA O NEZAKONITIM MIGRACIJAMA ZA RAZDOBLJE 1.1.2019 - 30.6.2019. GODINE RAZVRSTAN PO DRŽAVLJANSTIMA

Tabela 2

R.B.	DRŽAVLJANSTVO	SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA				AZIL
		NEZAKONITI MIGRANTI PRHVAĆENI OD GRANIČNE POLICIJE I OTKRIVENI OD SPS ^{a)}	NAMJERA ZA AZIL (BROJ OSOBA)	READMISIJA STRANACA I OSOBA BEZ DRŽAVLJANSTVA		ZAHTEJEV AZIL (BROJ OSOBA)
				PRHIVAT	PREDAJA	
		1	2	3	4	5
1	Pakistan	3296	3258	41	17	3
2	Bangladeš	831	825	1	6	
3	Irak	798	742	28	10	53
4	Sirija	791	763		9	17
5	Afganistan	683	623	14	19	11
6	Alžir	598	541	2	6	2
7	Iran	471	420	51	19	53
8	Maroko	439	427	1	3	4
9	Indija	203	197	4	4	1
10	Palestina	200	186	1	2	5
11	Libija	170	150	4	2	
12	Egipat	123	122			
13	Turska	110	21	114	126	43
14	Tunis	93	59	1	11	3
15	Eritreja	64	64			
16	Srbija	38			4	
17	Jemen	20	16			
18	Albanija	17	2	20	23	
19	Crna Gora	10			4	
20	Šri Lanka	10	10			
21	Kina	8		22	14	
22	USA	8				
23	Vijetnam	7	7			
24	Zapadna Sahara	7	6			
25	Kosovo ^{b)}	6		3	6	
26	Libanon	6	6			

^{a)} NEZAKONITI MIGRANTI KOJE JE SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA SAMOSTALNO OTKRILA U TOKU OPERATIVNIH AKTIVNOSTI NI PRHIVAJA OD DRUGIH

^{b)} OVAJ NATPIS NE PREDSTAVLJA STATUS KOSOVA I U SKLADU JE SA UN REZOLUCIJOM VIJEĆA SIGURNOSTI 1244 I MIŠLENJEM MEĐUNARODNOG SUDA PRAVDE O KOSOVSKOJ DEKLARACIJI NEZAVISNOSTI

4. ANALIZA KRETANJA MIGRANATA U BIH I SRBIJI U PERIODU OD 2018-2021. GODINE

Unutar ovog poglavlja opisat ćemo statistički podatke kretanja migranata u BiH i Srbiji. Opisat ćemo djelotvornosti samoga kretanja i pružiti podatke sa svim izvještajima, kako slijedi.

4.1. Kratak uvod u kretanje migranata 2018-2021. godine

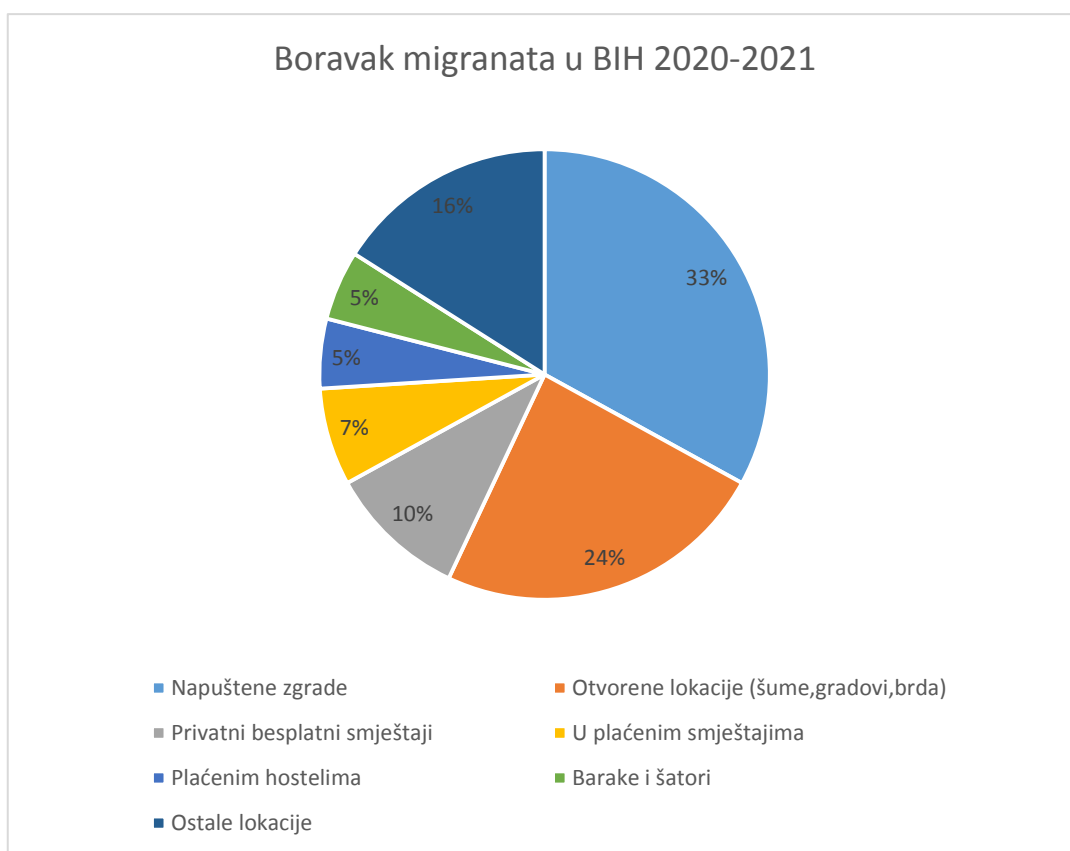
Od januara 2018. godine, više od 65,000 migranata su prešli preko Bosne i Hercegovine na svom putu prema EU. Najjače i najdinamičnije migracije su u gradovima na samoj granici sa Hrvatskom, većinom u Unsko-sanskom kantonu u sjeverozapadnoj BiH. Veliki broj migranata koji su u tranzitu i koji su se zadržali stvorio je ozbiljan izazov za državu sa ograničenim institucionalnim kapacitetima za rješavanje ove situacije. To je dodatno otežano zbog nedostatka smještaja i nedostatak finansijskih resursa. Oko 10,000 migranata trenutno boravi u BiH.

Nedovoljni prihvatni kapaciteti ostavljaju više od 3,000 migranata bez ikakvog skloništa. Izloženi su višestrukim društvenim rizicima i rizicima u smislu njihove zaštite. Otežan im je pristup čistoj vodi, hrani i osnovnoj zdravstvenoj njezi.⁵¹

Pojava pandemije virusa COVID-19 dodatno je otežala situaciju za sve ljude koji žive u BiH, a migranti su izloženi još većem zdravstvenom riziku. Uslovi u prihvatnim centrima su veoma zabrinjavajući. Centri su prepunjeni i osnovne zdravstvene mjere, kao što su mjere socijalnog distanciranja, pravilne higijene i samo-izolacije, nisu moguće ili ih je izuzetno teško provoditi.

⁵¹ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

4.2. Lokacije migranata u BIH za period 2020-2021. Godine

Grafikon.4. Boravak migranata u BIH

Izvor: (Obrada autora)

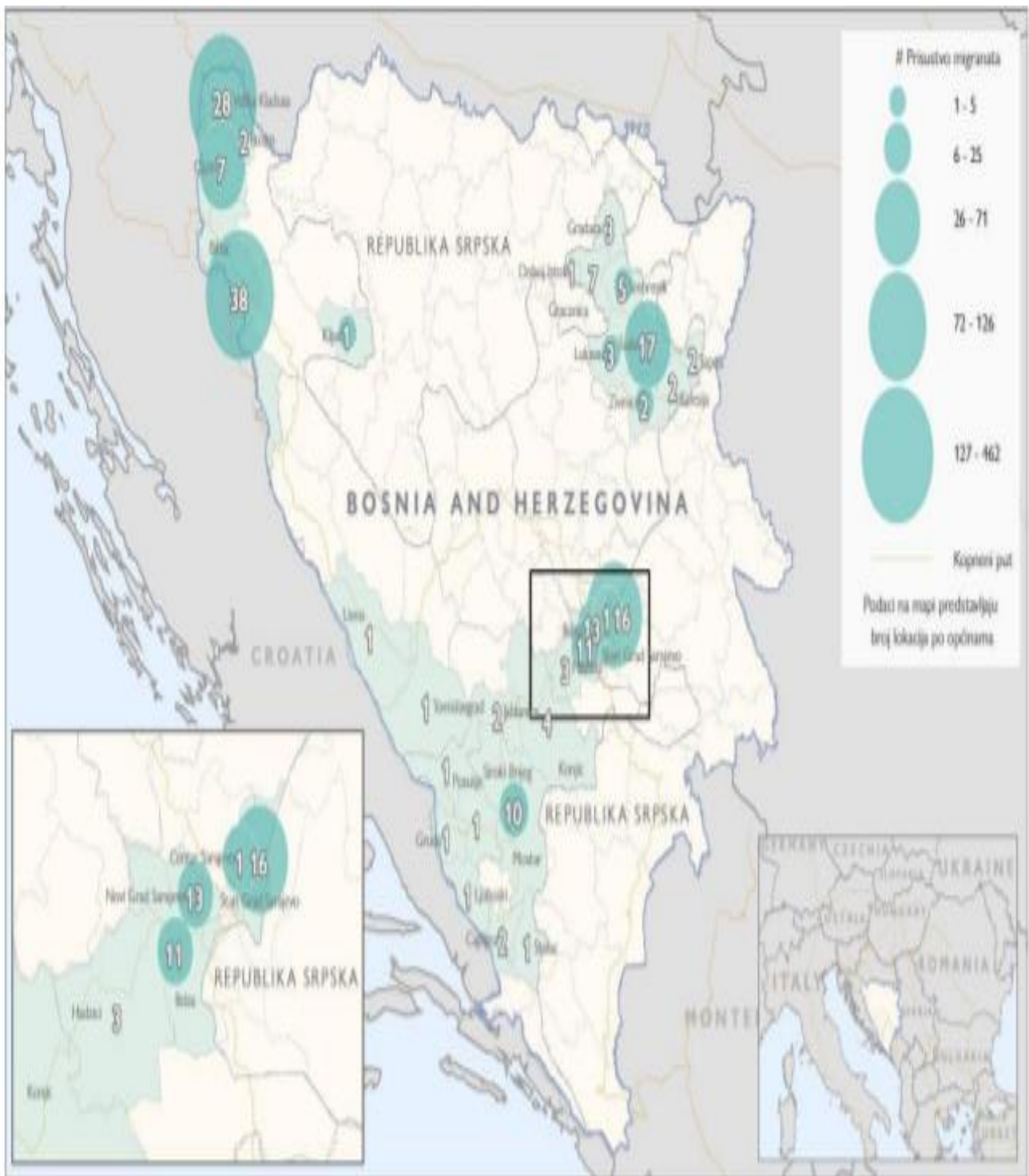
52

Na osnovu lokacija na kojima su migranti pronađeni, njih većina se nalazi u:

- Otvorene lokacije
- Napuštene zgrade
- Privatni besplatni smještaji
- Plaćeni Hosteli
- Otvorene lokacije
- U plaćenim smještajima
- Barake i šatori

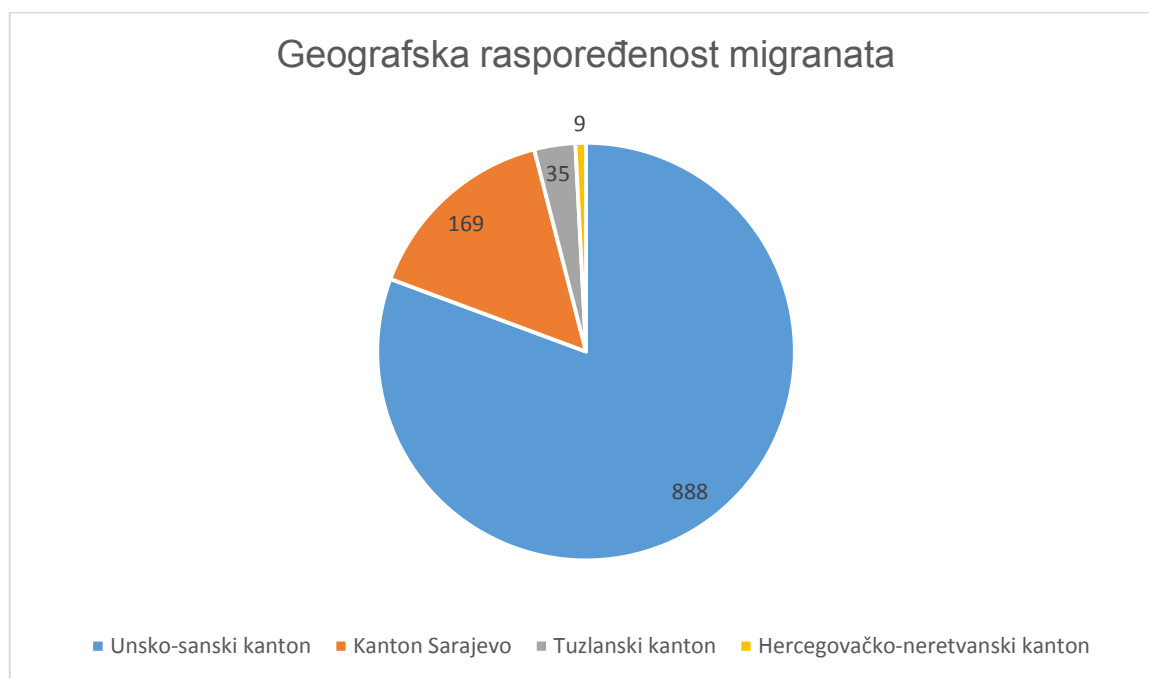
⁵² MSBiH (2018). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2017. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. [http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL 2017 %20BOS FINAL.pdf](http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL%202017%20BOS_FINAL.pdf).

Važno je istaknuti da u većini slučajeva, lokacija gdje su migranti zatečeni je mjesto gdje zapravo i borave, osim lokacija na otvorenom kao što su autobusna i željeznička stanica, koje ukazuju na tranzit prema drugim mjestima.

Slika.5. Prisutnost migranata van centra

Izvor: DTM_BIH_06%20Round_Report_28_09_2021_BCS.pdf

53

Grafikon.5. Raspoređenost migranata u BIH

Na osnovu grafikona.5. je vidljivo da je položaj migranata u BIH raznolik, te da se njihovo kretanje (koje nije moguće tačno precizirati) odnosi na sljedeće kantone:

- Unsko-sanski kanton (888)
- Kanton Sarajevo (169)
- Tuzlanski kanton (35)
- Hercegovačko-Neretvanski kanton

⁵³ FZS (2018a). Unsko-sanski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-1-Unsko-sanski-kanton.pdf>.

FZS (2018b). Kanton Posavski u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-2-Kanton-Posavski.pdf>.

FZS (2018c). Tuzlanski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-3-Tuzlanski-kanton.pdf>.

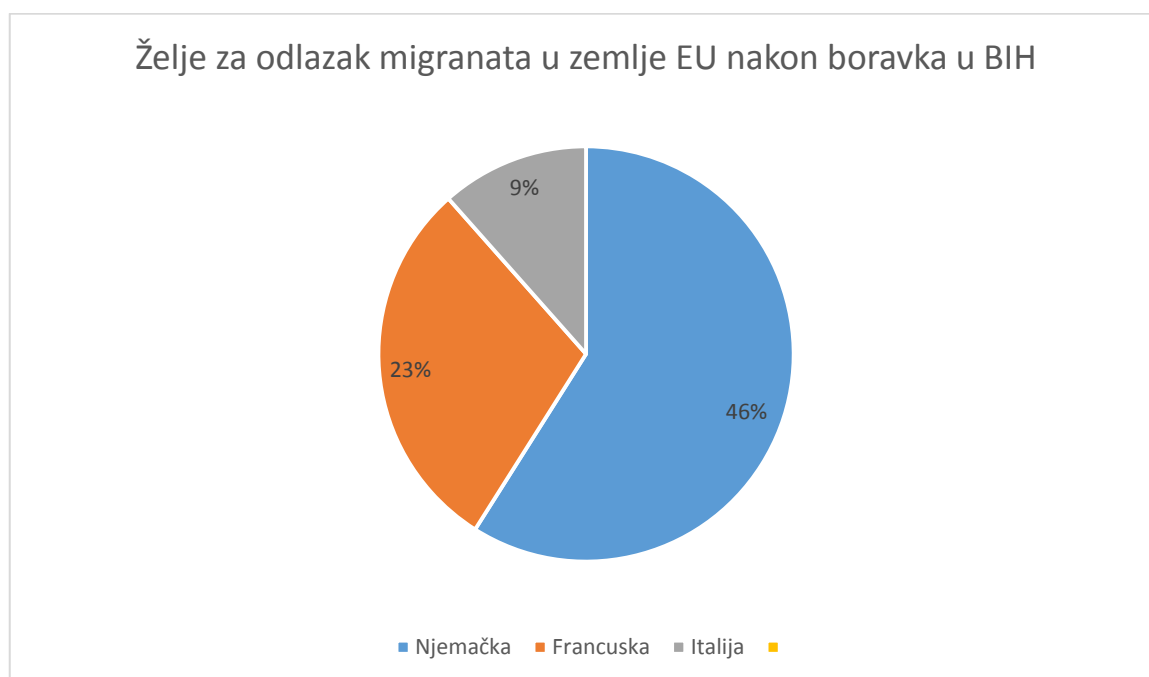
FZS (2018d). Zeničko-dobojski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-4-Zeni%C4%8Dko-dobojski-kanton.pdf>.

FZS (2018e). Bosanskopodrinjski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-5-Bosansko-podrinjski-kanton.pdf>.

FZS (2018f). Srednjobosanski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-6-Srednjobosanski-kanton.pdf>.

FZS (2018g). Hercegovačko-neretvanski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-7-Hercegova%C4%8Dkoneretvanski-kanton.pdf>.

Na ostalim kantonima BIH nije zabilježeno kretanje migranata.

Grafikon.6. Želja za odlazak u EU

Od ukupnog broja migranata u BIH koji se procjenjuje na 60.000 (šezdeset hiljada), većina njih (32532) se izjasnila koje su im namjere, to jeste države u koje planiraju ići što je vidljivo na grafikonu 6. (ovdje se nalazi istraživanja migranata koji nisu iz Pakistana). Utvrdili smo u poglavlju 3 da se 99% njih ne planira zadržati u BIH. Te države su:

- Njemačka (46%)
- Italija (23%) i
- Francuska (9%).

4.3. Rješavanje migracijskog pitanja kao uslov BIH za ulazak u EU

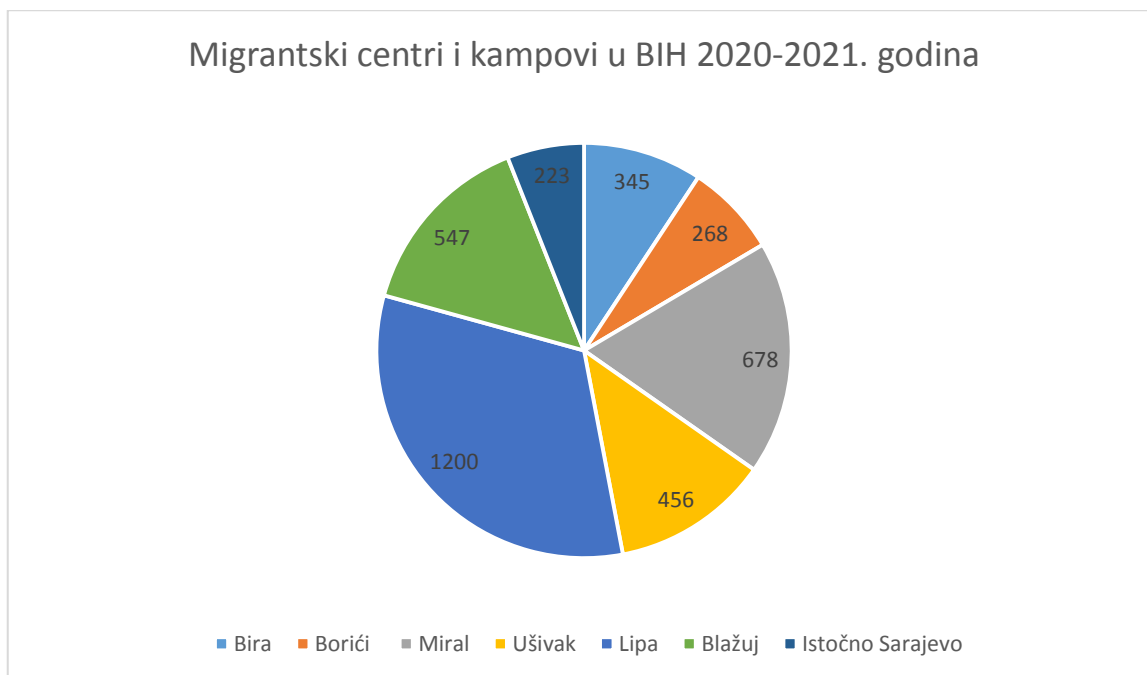
Nakon što je ozbiljnije shvaćen problem aktivacije migrantske rute preko teritorija BIH, kao jedne od država koja se nalazi na granici sa Europskom unijom, ulaganjem i finansiranjem aktivnosti BIH, posebno Granične policije BIH, od strane Europske unije i drugih međunarodnih institucija, pojačanim aktivnostima na sprečavanju pokušaja nezakonitih ulazaka migranata u BIH, čiju populaciju u posljednjem vremenskom periodu čine muškarci mlađe starosne dobi, do cca 35 godina, veoma aktivne su postale organizovane kriminalne

grupe, koje se bave krijumčarenjem ilegalnih migranata, čije kriminalne aktivnosti imaju i međunarodni karakter, pa se tako BIH i sigurnosne agencije, nalaze pred velikim izazovima, kada je u pitanju borba u suprotstavljanju ovom sigurnosnom problemu, što daje posebnu dimenziju, imajući u vidu aspiracije BIH za dobijanjem kandidatskog statusa za pristup i ulazak u Europsku uniju.

4.4. Trenutna situacija i kretanje migranata u BIH

Centar za migrante Lipa je zatvoren 23. Decembra. 2020. Zbog toga su mnogi migranti svoje kretanje usmjerili ili prema granicama Hrvatske ili ulazak u “dublji” dio Bosne i Hercegovine. Kamp Lipa je bio otvoren kao odgovor na situaciju, to jeste pandemiju COVID 19 u Unsko-sanskom kantonu, na samoj granici s Hrvatskom. Više od 1200 migranata je boravilo u navedenom kampu u neprikladnim zimskim uslovima. 22-23 Decembra par migranata je zapalilo kamp u znak protesta vlastima BIH i Hrvatskoj, te je kamp prestao biti upotrebljiv i funkcionalan.⁵⁴

⁵⁴ MSBiH (2018). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2017. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. [http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL 2017 %20BOS FINAL.pdf](http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL%202017%20BOS_FINAL.pdf).

Grafikon.7. Migrantski centri i kampovi

Izvor: (Obrada autora)

Kao što je vidljivo na grafikonu.7. u BiH je ukupno prisutno oko 8.000 do 9.000 izbjeglica i migranata (većina njih nije u kampovima). Migrantski centri Bira, Borići, Miral, Sedra, Lipa, Ušivak i Blažuj imaju kapacitet od 7.400 mjesta za 5.600 zvanično registriranih migranata.

Najčešće se radi o osobama čiji identitet se ne može utvrditi.

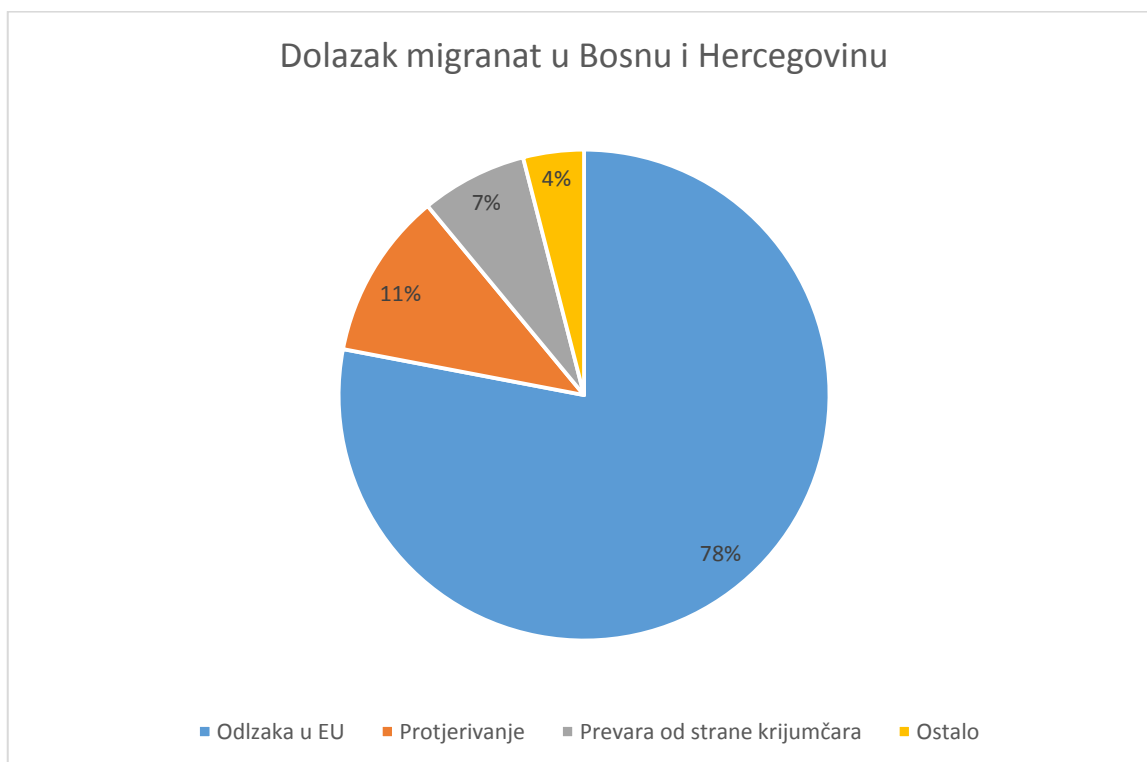
Na vrijeme zadržavanja u Imigracionom centru najviše utječe utvrđivanje identiteta korisnika, s obzirom na to da je veliki broj lica koji se smještaju u Imigracioni centar bez identifikacionih dokumenata, a otežavajuća okolnost je izjava o identitetu, za koju se ispostavi da je lažna, što dodatno produžava vrijeme boravka u Imigracionom centru.⁵⁵

Također, određeni broj korisnika u toku boravka u Imigracionom centru podnese zahtjev za međunarodnom zaštitom (azil), čime se onemogućava povratak u matične zemlje, što također

⁵⁵ MSBiH (2018). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2017. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. [http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL 2017 %20BOS FINAL.pdf](http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL%202017%20BOS_FINAL.pdf).

produžava boravak u Imigracionom centru. Neka od lica koja su smještena u Imigracioni centar ne žele da se vrate u svoje države porijekla.

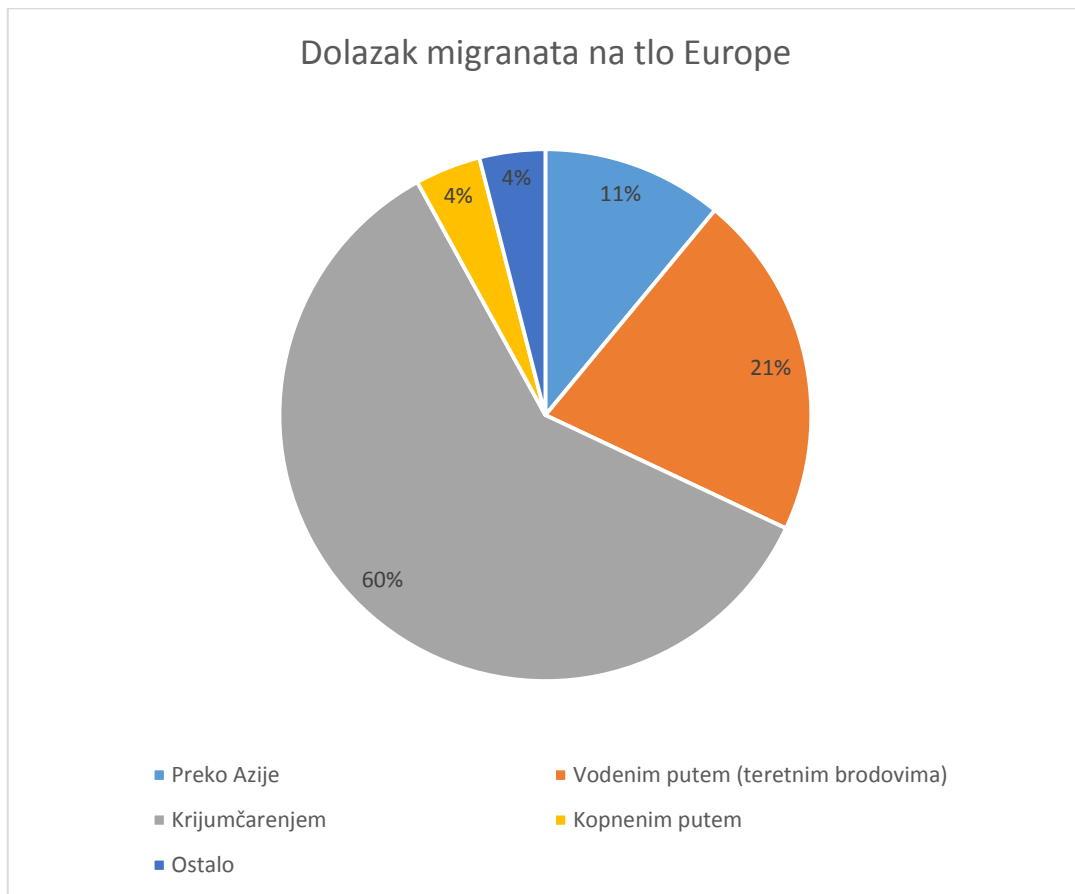
4.5. Istraživanje o dolasku migranata u Bosnu i Hercegovinu i načinu dolaska

Grafikon.8. Dolazak migranata u Bosnu i Hercegovinu

Izvor: (Obrada autora)

Od ukupnog broja migranata u Bosni i Hercegovini većina njih je dospjela željom za odlazak u EU, međutim većina njih je nezadovoljna trenutnom situacijom, te žele “naglo” ulazak u Hrvatsku, te Austriju i u ostale zemlje EU. Partnerski odnos s Hrvatskom je na graničnim prelazima “poljuljan” iz razloga što Hrvatska migrante u njoj šalje u Bosnu i Hercegovinu bez saglasnosti Bosne i Hercegovine, čak je većina migranata to potvrdila da su prisilno i upotrebom nasilja dovedeni na granice Bosne i Hercegovine.

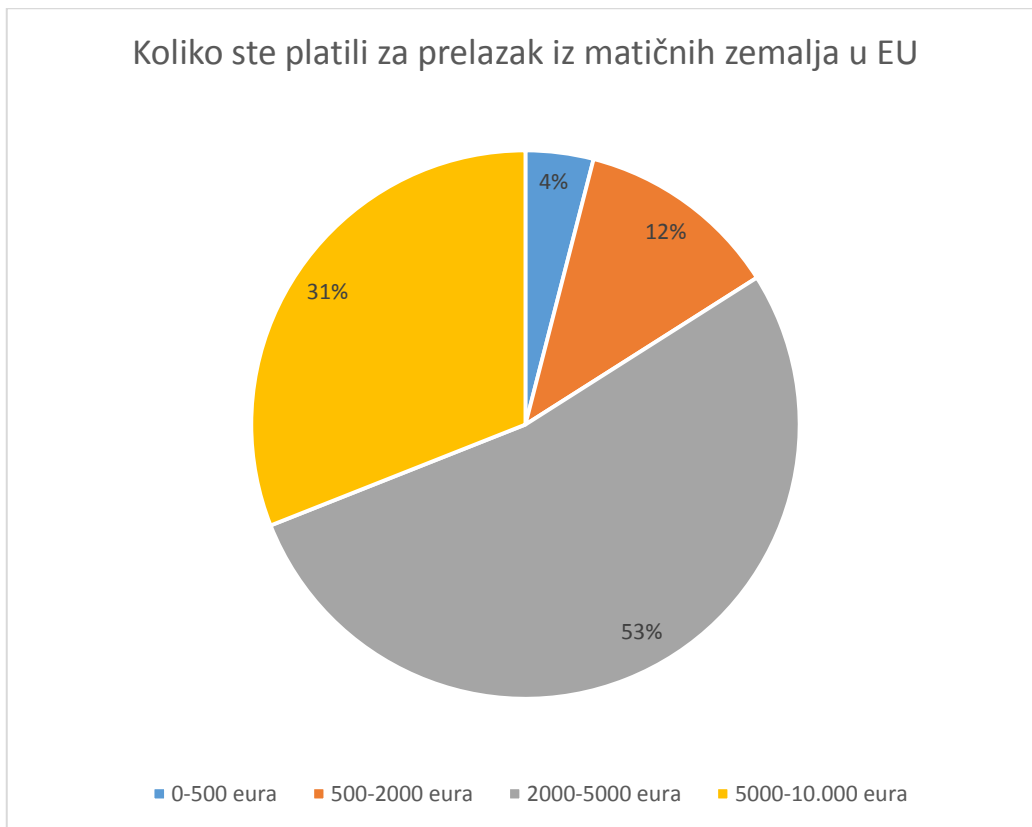
Grafikon.9. Dolazak migranata na tlo Europe

Izvor: (Obrada autora)

Većina migranata je na tlo Europe došla procesom krijumčarenja. U izvanrednim je situacijama iznimno važno brzo prepoznati slučajeve trgovanja ljudima i razlikovati ih od krijumčarenja migranata, ali i prepoznati ranjivost migranata na trgovanje ljudima.

Ono što je potrebno da imamo jeste ažurirane i revidirane indikatore trgovanja ljudima, pristupačne djelatnicima u neporednom kontaktu s migrantima i prikladno kategorizirane prema „migracijskom iskustvu“, „svakodnevnom životu povezanim s iskorištavanjem“, „mehanizmima kontrole“ i „vidljivim znakovima. Granična policija Bosne i Hercegovine ima važnu ulogu kada je ovaj proces “uvoza” migranata u pitanju⁵⁶

⁵⁶ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

Grafikon.10. Koliko ste platili krijumčarima

Izvor: (Obrada autora)

Većina migranata je za prelazak na tlo Europe platila krijumčarima da ih prevezu, te su iste na osnovu toga stekli ogromnu zaradu.

Većina migranata u BIH kaže da su bili čak i prevareni i da im se prijetilo, te da su pojedini znali biti “izbačeni” na okeanima zbog straha krijumčara od patrola. Postavlja se pitanja kako žrtva ponovo postaje žrtva, te dolaskom u BIH ostaje u toj ulozi, te kakva su rješenja za pitanje migrantske krize.⁵⁷

Šire gledano, trenutna kriza u BIH podsjeća nas da su globalni izazovi oko migracija i rješavanja migracija prema Europi i dalje jedna od najvažnijih odgovornosti i istovremeno

⁵⁷ Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE) (2018). Procjena situacije u vezi sa migrantima i izbjeglicama u Bosni i Hercegovini Pregled djelovanja ključnih aktera na terenu (Issue 1). <https://www.osce.org/files/f/document>

jedno od najsloženijih pitanja s kojima se suočavamo. Da bismo se uspješno suočili s ovim izazovom, moramo ojačati zajedničke politike u oblasti migracija i azila.⁵⁸

Grafikon.11. Da li ste zadovoljni boravkom u BIH

Izvor: (Obrada autora)

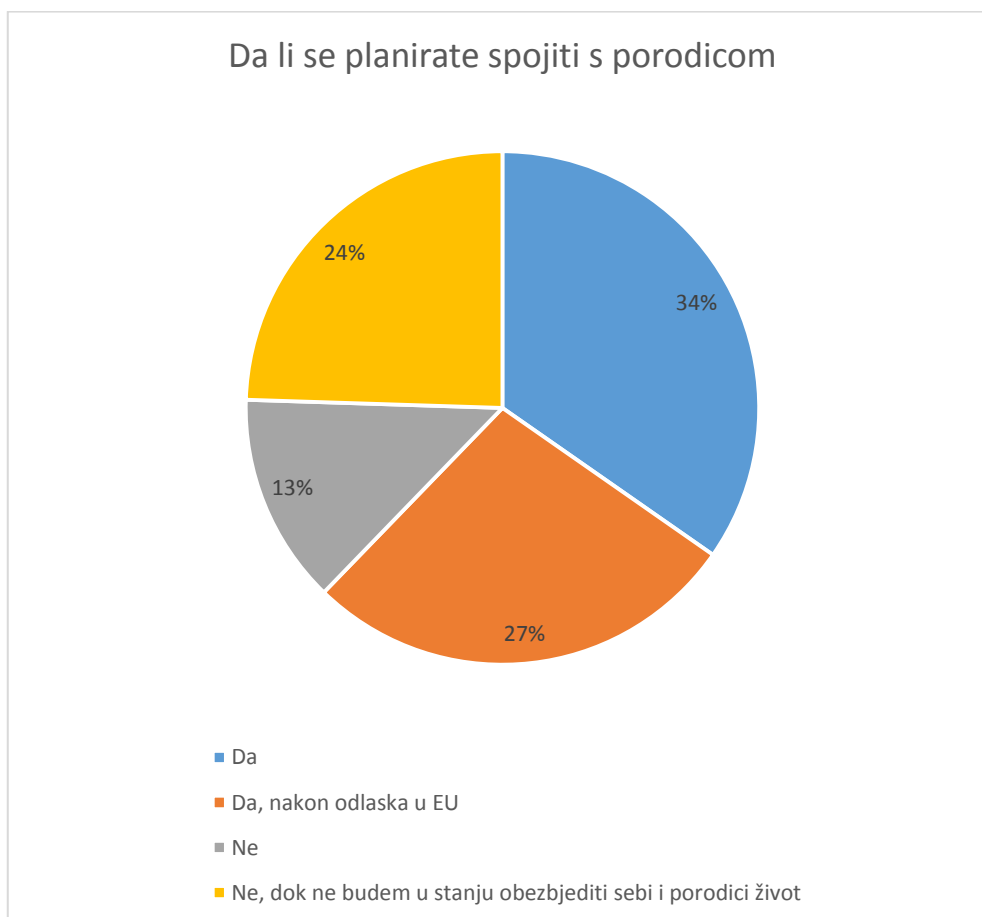
Na osnovu navedenog vidimo da je većina migranata u BIH nezadovoljna ophođenjem i “gostoprimstvom” BIH, te su isti zbog toga od početka migrantske krize u BIH 2018. Godine do danas izvršili niz krivičnih djela, pogotovo kako smo rekli na samome početku rada, najteže posljedice je pretrpio Unsko-sanski kanton, te se ta djela svrstavaju u:

- Krivična djela ubistava
- Krivična djela silovanja
- Krivična djela razbojništva

⁵⁸ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

- Krivična djela ulaska na privatna vlasništva
- Krivična djela narušavanja javnog reda i mira⁵⁹

Migranti su čak u periodu 2020. Godine imali niz sukoba što između sebe, to i između građana BIH, te je u periodu 2020.godine život tim sukobima izgubilo 17 ljudi.

Grafikon.12. Spajanje s porodicom

Izvor: (Obrada autora)

Dalje se, u postupku po zahtjevu za azil u BIH, posebna pozornost poklanja ispitivanju postojanja razloga za poštivanje načela zabrane vraćanja „non- refoulement“u kontekstu dodjele dopunske zaštite, supsidijarne zaštite. Uvjete za dodjelu supsidijarne zaštite strancu

⁵⁹ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

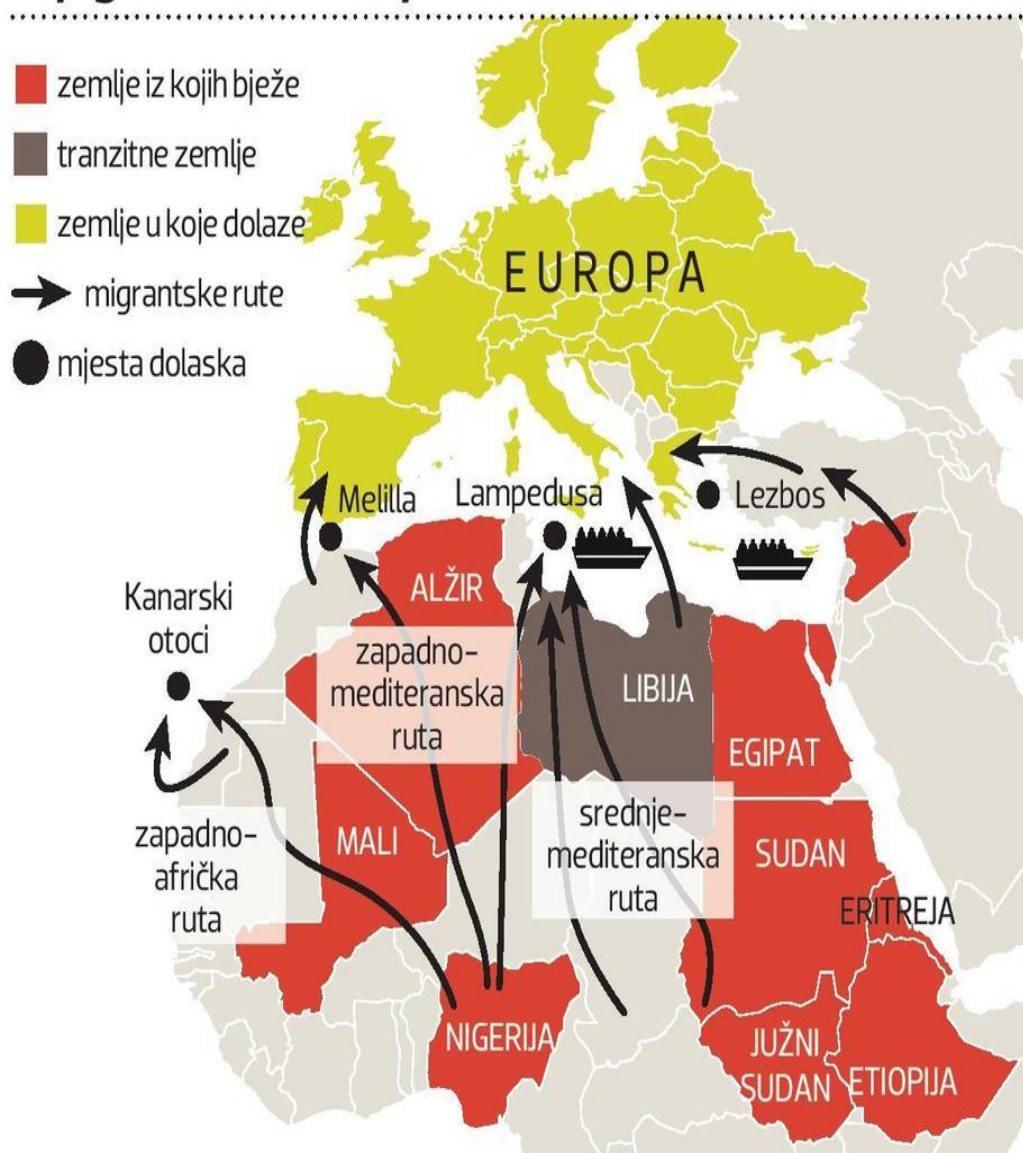
ispituje Ministarstvo sigurnosti- Sektor za azil, u postupku azila, nakon što utvrdi da stranac ne ispunjava uvjete za dodjelu izbjegličkog statusa. S tim u svezi, supsidijarna zaštita odobrava se strancu koji ne ispunjava uvjete za odobrenje statusa izbjeglice ako postoje ozbiljni razlozi za vjerovanje da će se vraćanjem u zemlju porijekla ili zemlju uobičajenog mjesta boravka suočiti sa stvarnim rizikom od teške povrede ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je institucija na državnoj razini koja u okviru svoje nadležnosti za iseljništvo Bosne i Hercegovine, pored ostalog, radi na prikupljanju podataka i raznovrsnih informacija o bosanskohercegovačkoj emigraciji koji se odnose na broj, strukturu, status, zaposlenost, uključenost u obrazovni sistem i uopće njihovu integriranost u državama, novčane doznake i dr.⁶⁰

Na temelju zvaničnih podataka nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini, agencija za statistiku zemalja prijama i diplomatsko- konzularnih predstavništva Bosne i Hercegovine, urađena je analiza stanja emigracije/iseljništva iz Bosne i Hercegovine na godišnjoj razini koja oslikava trendove iseljavanja iz Bosne i Hercegovine.

⁶⁰ Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE) (2018). Procjena situacije u vezi sa migrantima i izbjeglicama u Bosni i Hercegovini Pregled djelovanja ključnih aktera na terenu (Issue 1). <https://www.osce.org/files/f/document>

Bijeg iz Afrike i Azije

Slika.6. Detaljan pregled prelaska migranata u Europu

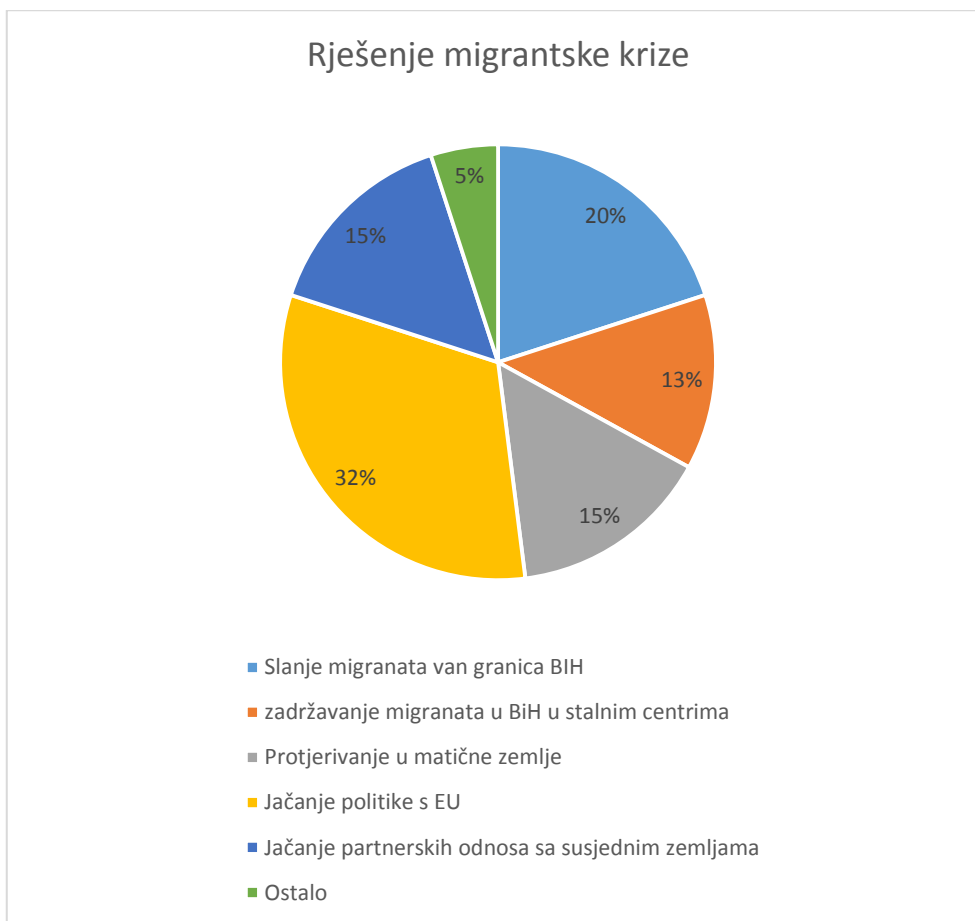
Izvor: https://www.google.ba/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.vecernji.hr%2Fvijesti%2Fmerkel-na-rubu-ocaja-azilantska-kriza-moze-srusiti-eu-1252137&psig=AOvVaw1zsmLWRAiFA5VP9cDMPyxF&ust=1640660858346000&source=images&cd=vfe&ved=0CAsQjRxqFwoTCJjW0pGAg_UCFQAAAAAdAAAAABA5.

U Federaciji BiH, koja ima deset kantona, postoji sedam prihvatnih centara za migrante i izbjeglice. U Kantonu Sarajevo nalaze se Ušivak i Blažuj, u Unsko-sanskom kantonu Borići, Sedra, Miral i Lipa, a u Hercegovinačko-neretvanskom kantonu kamp Salakovac. Vlasti Republike Srpske odbijaju da pomognu migrantima koji se zadese na njihovoj teritoriji, kao i

da provedu plan Vijeća ministara BIH iz 2018. godine koji je predviđao i nekoliko centara za prihvata migranata u RS-u. EU je od 2018. godine osigurala ukupno 89 miliona eura pomoći BIH za upravljanje migracijama, od čega je 13,8 miliona eura izdvojeno za humanitarnu pomoć. Za IOM ili putem IOM-a od juna 2018. godine EU je doznala više od 76 miliona eura. Do decembra 2020. godine potrošeno je više od 51,5 miliona eura, a 25,2 miliona eura je na raspolaganju do jula 2021. godine.

Trenutna situacija u Unsko-sanskom kantonu, gdje većina migranata dolazi prije nego što pokušaju prijeći u Hrvatsku i druge zemlje EU, postaje vrlo problematična. Polako se pretvara u vrlo ozbiljno sigurnosno pitanje. Institucije na državnom nivou i entitetske vlade imaju poteškoća u formuliranju najefikasnijeg i najadekvatnijeg odgovora, pa se problem još više komplicira. Evidencija kršenja ljudskih prava na granici s Hrvatskom i Slovenijom, koje vraćaju migrante natrag u Bosnu i Hercegovinu, u kombinaciji sa izazovima vezanim za COVID-19, samo pogoršavaju ionako komplicirano stanje stvari.

Ono što bi moglo poboljšati situaciju u BIH kada je u pitanju migrantska kriza jeste osposobljavanja i priprema stalnog centra za migrante, te jačanje Azilske politike u BIH. Migranti na teritoriji BIH se ne planiraju zadržavati u BIH, međutim kako vrijeme prolazi sve su veće mogućnosti ostanka migranta u BIH.

Grafikon.13. Rješenje migrantske krize

Izvor: (Obrada autora)

Kao što je vidljivo na Grafikonu.13. jedno od rješenja migrantske krize u BiH je jačanje odnosa i politike s EU, te između ostalog jačanje Azila. BiH mora sačuvati svoj integritet i stabilnost, te usmjeriti svoje kapacitete u rješavanje migrantske krize, kako bi se stanovništvo osjećalo sigurno i zaštićeno, s obzirom da su građani BiH pretrpili niz nasilja od strane migranata, pogotovo građani Unsko-sanskog kantona.

4.6. Pomoć migrantima od strane institucija u BIH

Analizom mreže analizira se na koji način su različiti akteri međusobno povezani u pružanju usluga i pomoći migrantima, odnosno izbjeglicama u BIH.⁶¹

Analiza mreže fokusirana je na 127 od ukupno 182 institucije i organizacije sa kojima je Misija obavila razgovor, a posebno na one koje upućuju slučajeve i saraduju sa drugim ključnim akterima. Njihovi odgovori odnose se na sljedeća konkretna pitanja:

- Kojim institucijama, odnosno organizacijama oni upućuju migrantske i izbjegličke slučajeve
- Koje institucije, odnosno organizacije upućuju migrantske i izbjegličke slučajeve njima
- S kojim institucijama, odnosno organizacijama oni najčešće saraduju kada pružaju pomoć migrantima i izbjeglicama⁶²

Obavještajno-sigurnosna agencija BIH odgovorna je za prikupljanje obavještajnih podataka u vezi s prijetnjama po sigurnost Bosne i Hercegovine, kako unutar, tako i van države. Agencija je odgovorna za analiziranje prikupljenih podataka i njihovo prenošenje ovlaštenim dužnosnicima i tijelima (najviši organi vlasti i njihovi predstavnici), kao i za prikupljanje i analiziranje i prenošenje obavještajnih podataka sa svrhom pružanja pomoći ovlaštenim službenim osobama, kako je definirano zakonima o kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini, te ostalim mjerodavnim tijelima u BIH, kada je to potrebno radi suzbijanja prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine.

Zakonom su jasno definirane "prijetnje po sigurnost Bosne i Hercegovine". U tom kontekstu kao takve smatrat će se prijetnje suverenitetu, teritorijalnom integritetu, ustavnom poretku, osnovama ekonomske stabilnosti BIH, kao i prijetnje po globalnu sigurnost koje su štetne po Bosnu i Hercegovinu (ali i za region, EU i svijet u cjelini).⁶³

⁶¹ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

⁶² <https://www.osce.org/files/f/documents/3/b/397322.pdf>.

⁶³ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

Radi se o prijetnjama sa aspekta terorizma, uključujući međunarodni terorizam; prijetnjama sa aspekta špijunaže usmjerene protiv Bosne i Hercegovine ili štetne po sigurnost BIH na bilo koji drugi način; prijetnjama sa aspekta sabotaža usmjerenih protiv vitalne nacionalne infrastrukture Bosne i Hercegovine ili na drugi način usmjerenih protiv BIH; prijetnjama sa aspekta organiziranog kriminala usmjerenog protiv Bosne i Hercegovine ili štetnog po sigurnost BIH na bilo koji drugi način; prijetnjama sa aspekta trgovine drogama, oružjem i ljudima usmjerenim protiv Bosne i Hercegovine ili štetne po sigurnost BIH na bilo koji drugi način; prijetnjama sa aspekta nezakonite međunarodne proizvodnje oružja za masovno uništenje, ili njihovih komponenti, kao i materijala i uređaja koji su potrebni za njihovu proizvodnju; prijetnjama sa aspekta nezakonite trgovine proizvodima i tehnologijama koje su pod međunarodnom kontrolom; prijetnjama sa aspekta radnji kažnjivih po međunarodnom humanitarnom pravu i prijetnjama sa aspekta djela organiziranog nasilja ili zastrašivanja nacionalnih ili vjerskih grupa u Bosni i Hercegovini.

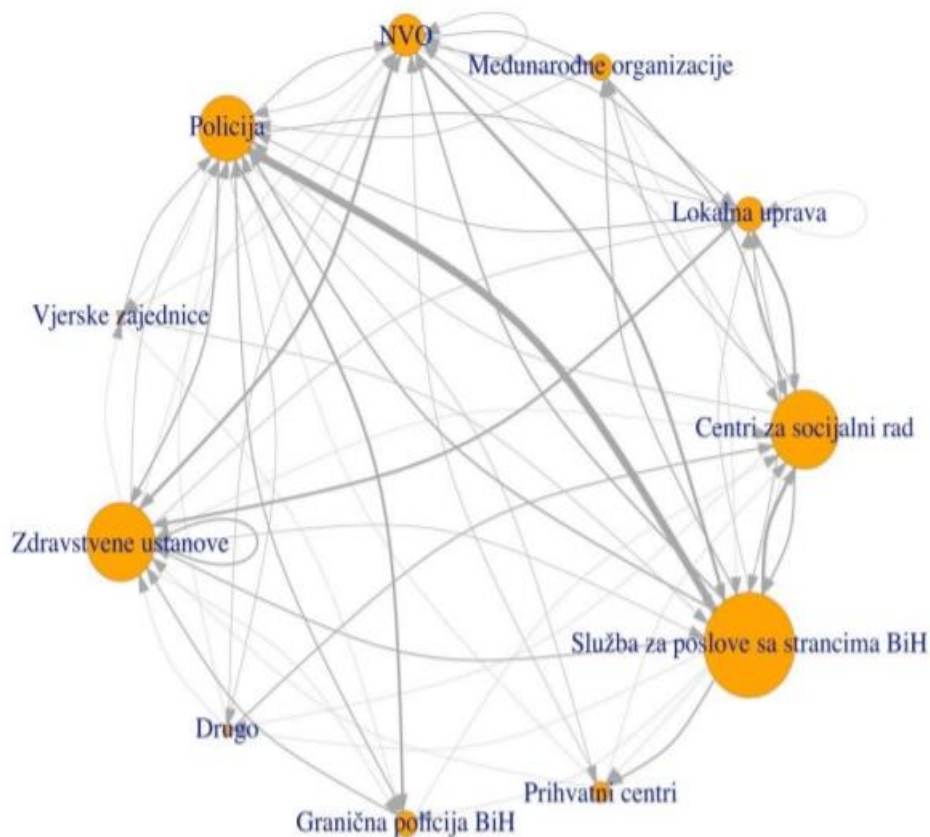
U ovoj rundi, 69% migranata je izjavilo da su proveli više od 3 mjeseca u BiH što predstavlja povećanje za 17% u poređenju sa prošlom vježbom. Suprotno tome, procenat migranata koji su izjavili da su proveli više od 90 noći izvan prihvatnih centara u BiH je skoro prepolovljen sa 80% na 37%.

U prosjeku, migranti su proveli 12 dana bez pristupa osnovnim servisima (izvoru pitke vode, sanitarnom čvoru, higijenskim, prehrambenim i neprehrambenim proizvodima), i boraveći van centara nemaju pristup organizovanim podjelama od strane humanitarnih aktera u državi. Ipak, samo 7 (manje od 1%) od ukupno 1,101 migranta izvan PPC-a je izjavilo da je zainteresovano za smještaj u jedan od centara, što predstavlja broj koji se drastično smanjuje iz vježbe u vježbu.

Počevši od runde 03, predstavljen je novi set pitanja o informisanju o alternativnim opcijama za migrantsku populaciju koje nude humanitarni akteri u BiH. Procenat migranata koji su upoznati sa mogućnošću dobrovoljnog povratka i reintegracije (AVRR) u matičnu zemlju, koju provodi IOM je 61% od svih ispitanika.

Samo 124 migranta je izjavilo da je zainteresovano za dodatne informacije o AVRR-u jer nisu bili upoznati ranije. Također, samo 28 migranata (manje od 3%) je izjavilo da su zainteresirani za povratak u matičnu zemlju preko AVRR-a. Tri migranta su izrazila želju za

ostankom u BiH, dok je povećan broj migranata (775) koji su zainteresovani za više informacija o legalnim osnovama i mogućnostima za boravak u Europi, što predstavlja 70% od ukupnog broja ispitanika. (+25% od prethodne runde).

Slika.7. Pružanje pomoći migrantima od strane institucija u BiH

Izvor: <https://www.osce.org/files/f/documents/3/b/397322.pdf>.

4.7. Preporuke graničnoj policiji BiH

Sigurnosna politika je u suštini set mjera i aktivnosti kojima se procjenjuju izvori ugroženosti iz svih oblasti jednog demokratskog društva, a sve u cilju zaštite tog društva. U provođenju sigurnosne politike ima više konstanti. Među prvima diferencira se procjena prijetnje i rizika sigurnosti.⁶⁴

⁶⁴ Mirza Smajić, Veldin Kadić, Brexit i „novi“ transatlantski odnosi: moguće refleksije na Zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku Europske unije, Forum za sigurnosne studije, objavljeno : Mart, 2020 godine. Članak:

To podrazumijeva usmjeravanje pažnje na moguće tendencije u sferama, unutrašnjih konflikata po bilo kojem osnovu:

- nasilne promjene međunarodno priznatih granica
- eventualne ekspanzije etničkog ili religijskog ekstremizma
- nasilne promjene unutrašnjeg ustavom utvrđenog poretka
- organiziranog kriminala; proliferacije
- trgovine ljudima
- ilegalnih migracija; terorizma
- razvoja i transfera oružja za masovno uništenje
- socijalnih problema
- masovnih rušilačkog nemira
- zagađenja okoliša i dr.

Ono što Granična policija pored stalne borbe protiv ilegalnog ulaska u teritorij Bosne i Hercegovine, jesu sljedeće preporuke ili aktivnosti, to su:⁶⁵

- Zaposliti ili angažovati prevodioce
- Obučavanje i edukacija osoblja
- Jačanje graničnih prilaza
- Edukacija migranata
- Pojačanja kontrola nadzora granica sa Hrvatskom i Srbijom
- Kontrola ulaska i izlaska⁶⁶

Služba za poslove sa strancima (SPS) ima značajnu ulogu kada govorimo o migrantskim tokovima kroz BIH. SPS je upravna organizacija u sastavu Ministarstva sigurnosti BIH nadležna za operativno-inspekcijske i upravno pravne poslove o kretanju i boravku stranaca i

https://www.researchgate.net/publication/340166526_Brexit_i_novi_transatlantski_odnosi_moguce_refleksije_na_Zajednicku_sigurnosnu_i_obrambenu_politiku_Europske_unije.

⁶⁵ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

⁶⁶ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

azilu. SPS se smatra „mehanizmom upravljanja migracijama“ koji, između ostalog, osigurava mogućnost pristupa sistemu azila u BiH.⁶⁷

Osim toga, SPS ima ključnu ulogu u otkrivanju potencijalnih žrtava trgovine ljudima, kao i djece žrtava zlostavljanja ili žrtava rodno-zasnovanog nasilja među migrantskom populacijom.⁶⁸

Procjenom je utvrđeno da je potrebno unaprijediti kapacitete i resurse za rješavanje problema koji se javljaju prilikom migranata i izbjeglica, uključujući organiziranje obuke za službenike SPS-a o zakonima i procedurama relevantnim za rad na potencijalnim slučajevima trgovine ljudima i rodno-zasnovanog nasilja.⁶⁹

Današnje migracije su u stalnom porastu zbog kombinacije tzv. push i pull faktora, podražaja šireg konteksta društvenih promjena koji utječu na migracije, te izravnih poticaja njihovog nastanka. Push i pull faktori djeluju kao nužni motivacijski čimbenik zbog kojih se osobe odlučuju na migracije. Push faktori utjelovljuju razloge zbog kojih se osobe odlučuju na napuštanje određenog područja, dok pull faktori privlače migrante prema određenim zemljama ili područjima. Podražaji šireg konteksta društvenih promjena mogu imati različite dimenzije uzroka čiji efekti mijenjaju sudbine milijuna ljudi i pogoduju velikim migracijskim valovima.⁷⁰

Bosna i Hercegovina, suverena i međunarodno priznata država, saradivati će u međunarodnim, odnosno bilateralnim, regionalnim i globalnim okvirima, a uređivati će ugovorene i odnose druge prirode sa svim državama i međunarodnim organizacijama na načelima koja su

⁶⁷ Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

⁶⁸ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

⁶⁹ MSBiH (2019). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2018. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. <http://www.msb.gov.ba/PDF/010720191.pdf>

⁷⁰ Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

sadržana u Povelji UN-a, Završnom aktu iz Helsinkija i ostalim dokumentima Organizacije za sigurnost i saradnju u Europi, te općeprihvaćenim principima međunarodnog prava.⁷¹

Vanjska politika Bosne i Hercegovine prema međunarodnim partnerima zasniva se na otvorenosti i ravnopravnosti, uzajamnom poštivanju suvereniteta i teritorijalnog integriteta, principu miroljubive saradnje, uz uvažavanje obostranih interesa.

U isto vrijeme, tokom obavljanja vanjskopolitičkih aktivnosti, Bosna i Hercegovina će djelovati u skladu sa obavezama koje proističu iz zaključenih i prihvaćenih sporazuma i drugih međunarodnih instrumenata te članstva u međunarodnim organizacijama i asocijacijama. Bosna i Hercegovina naglašava svoju opredijeljenost za prevazilaženje međudržavnih nesuglasica mirnim putem, uz poštovanje načela koja su sastavni dio međunarodnog prava.⁷²

Uz to, Bosna i Hercegovina se zalaže za konstruktivan dijalog pri traženju rješenja za sva otvorena pitanja⁷³

Ono što je važno za BIH jeste da svoj integritet i nezavisnost sačuva od svakog oblika “uznemiravanja”, te da svoje kapacitete u punoj mogućnosti stavi na raspolaganje.

Pitanje do kada će trajati migrantska kriza nije definisano, niti je moguće u ovom trenutku, iz razloga što sama EU u BIH ne može da pronade adekvatno rješenje. Imamo podjeljenost država članica EU kada su u pitanju migranti.

Njemačka je do sada primila najveći broj migranata dok su ostale države članice u početku migracijskog vala podizali zidove na svoje granice kako bi spriječili ulazak migranata u EU.

⁷¹ Stilwell, B., Diallo, K., Zurn, P., Vujicic, M., Adams, O. i Dal Poz, M. (2004). Migration of health-care workers from developing countries: strategic approaches to its management. Bulletin of the World health Organization

⁷² Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

⁷³ Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine (koautorstvo sa: Izet Beridan, Mirza Smajić) u: Tatalović, Siniša i Cvrtila, Vlatko: Regionalna sigurnost i multilateralna suradnja - Republika Hrvatska i jugoistok Europe, Politička kultura, Zagreb, 2010. pp. 67-86

Balkan, ili konkretno BIH i Srbija su se najviše našli na udaru migranata, dok BIH “gubi” veoma mnogo, s obzirom da je najveći broj migranata stacioniran na području BIH. Većina njih svoje aspiracije i težnje pokušava opravdati borbom za bolje sutra, iako to sutra je iz dana u dan neizvjesno⁷⁴

Sistem sigurnosti u općem smislu obuhvata pripremljenost, zaštitu i očuvanje ljudi, imovine i informacija, kako materijalnih tako i nematerijalnih. Definicije sistema naglašavaju važnost otpornosti, koja se prepoznaje u sposobnosti sistema sigurnosti da odgovori na sve događaje, te da se oporavi od tih događaja (bez obzira bio događaj potencijalan ili stvaran). Sistem sigurnosti mora da bude u mogućnosti da apsorbira utjecaje i nosi se s događajem, treba da je prilagodljiv, tj. da ima prilagodljive procese nakon događaja koji olakšavaju sposobnost sistema da se reorganizira, promijeni i uči iz iskustva.⁷⁵

4.8. Preporuke za službe sa strancima

Službi za poslove sa strancima sljedeće:

- Organizirati obuku za obnavljanje znanja za službenike na temu zakonskih odredaba kojima se reguliše trgovina ljudima, uključujući odredbe o nacionalnom referalnom mehanizmu. Službenicima SPS-a bi takođe od koristi bila obuka za rad sa mješovitim migracionim tokovima
- Osigurati da službenici prođu kroz praktičnu obuku za obavljanje intervjua sa migrantima i azilantima, uključujući i potencijalne žrtve trgovine ljudima na rodno i kulturološki osjetljiv način
- Osigurati postojanje adekvatnih prostorija prilagođenih za obavljanje intervjua sa djecom potencijalnim žrtvama trgovine ljudima, odnosno korištenje prostorija koje druge institucije imaju na raspolaganju, naprimjer centri za socijalni rad, policijske stanice, tužilaštva ili sudovi

⁷⁴ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

⁷⁵ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

- Koristiti usluge kulturoloških medijatora u radu sa migrantima, odnosno izbjeglicama
- Educirati osoblje o indikatorima rodno-zasnovanog nasilja kroz relevantne obuke i izraditi odgovarajuće smjernice i protokole za rad na slučajevima rodno-zasnovanog nasilja
- Zaposliti dodatne inspektorice, obučene za obavljanje intervjua sa ženama migrantima, odnosno izbjeglicama kada to okolnosti u konkretnom slučaju zahtjevaju.⁷⁶

U tim namjerama treba posmatrati i neophodnost jače povezanosti službi sigurnosti u Bosni i Hercegovini, uključujući i graničnu, ali i jaču saradnju sa međunarodnim policijskim organizacijama, posebno Interpolom, te policijama pojedinih zemalja iz okruženja i šire, kako bi se preventivno djelovalo na onemogućavanje izvođenja terorističkih akata u BIH ili korištenje njene teritorije za tranzit⁷⁷

S tim u vezi nameće se i potreba racionalizacije, jače kontrole i nadzora nad organima koji odlučuju o viznom i režimu azila u BIH, ali i njihove dublje saradnje s organima i institucijama koje prate proces legalnih i ilegalnih imigracija, kako bi se blagovremeno razotkrilo i spriječilo eventualno stvaranje kanala i mreža organizovane ilegalne migracije u ili preko BIH⁷⁸

Od početka pojačanog migracijskog pritiska na BIH Granična policija BIH susreće se sa konstantno prisutnim nedostatkom preko 300 policijskih službenika prema važećem Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji Državne granične službe BIH (Granične policije BIH), što značajno limitira kapacitete Granične policije BIH u obavljanju poslova nadzora državne granice BIH kao osnovnog načina otkrivanja i sprečavanja nezakonitih migracija.⁷⁹

1. ⁷⁶ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

1. ⁷⁷ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

⁷⁸ Vajzović, Emir (2007) Mediji – demokratija – ljudska prava i slobode; priroda i rezultati međusobnih korelacija. Godišnjak II/2. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Sarajevo

⁷⁹ Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

Međutim, obzirom na novonastalu situaciju u oblasti nezakonitih migracija, konstantan porast broja lica i prevoznih sredstava koja prelaze državnu granicu, otvaranje novih graničnih prelaza i druge okolnosti koje u kontinuitetu povećavaju obim posla, jasno je da broj policijskih službenika predviđenih važećim Pravilnikom nije dovoljan da adekvatno odgovori na nove izazove s kojim se susreće Granična policija BiH u oblasti borbe protiv nezakonitih migracija i drugih oblika prekograničnog kriminala.⁸⁰

Tražiocima azila nemaju pristup sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti, izuzev ako sami mogu snositi troškove, odnosno volonteri ili međunarodne organizacije ili NVO. Nadalje, tamo gdje se usluge naplaćuju, troškovi zdravstvene zaštite za strance u BiH mogu biti znatno veći od troškova za državljane BiH. Trebaju se postići sporazumi sa relevantnim institucijama na različitim nivoima kako bi troškovi zdravstvene zaštite bili isti kao i za državljane BiH.

Kako bi se nadomjestio nedostatak policijskih službenika, na osnovu Odluka Ministarstva sigurnosti BiH, kontinuirano se angažuju policijski službenici Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH i Državne agencije za istrage i zaštitu BiH kao ispomoć Graničnoj policiji BiH u obavljanju poslova nadzora i zaštite državne granice.⁸¹

Također, na osnovu sporazuma o pružanju pomoći i operativnoj saradnji u nadzoru granice između Granične policije BH i drugih policijskih agencija u BiH, ispomoć Graničnoj policiji u obavljanju poslova nadzora i zaštite državne granice BiH pruža se i od strane policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, Policije Brčko Distrikta BiH, te ministarstva unutrašnjih poslova Hercegovačko - neretvanskog, Posavskog, Zapadnohercegovačkog i Kantona 10.⁸²

⁸⁰ Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijzing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.

⁸¹ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

⁸² European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

Mnogi migranti s tog područja žele ući u Hrvatsku kako bi tražili zaštitu ili bolji život u Evropskoj uniji. Hrvatska policija je na njihove pokušaje odgovorila nasilnim vraćanjem, kršeći tako zakone EU o ljudskim pravima i izbjeglicama i dodatno pogoršavajući ionako ponižavajuće uvjete kojima su migranti izloženi.

Propust bosanskohercegovačkih vlasti da osiguraju human odnos prema migrantima i tražiteljima azila na sjeverozapadu BiH problem je koji je prisutan već duže vrijeme. Još 2019. godine, bosanskohercegovačke vlasti su kritikovane zbog toga što su migrante i izbjeglice smjestili u krajnje nehumane uvjete kampa Vučjak, blizu Bihaća i hrvatske granice. Kamp je pod međunarodnim pritiskom zatvoren u decembru 2019. godine ali vlasti nisu osigurale dugoročno alternativno rješenje.

Nicola Bay, direktor Danskog vijeća za izbjeglice (Danish Refugee Council) u Bosni i Hercegovini kazao je za Human Rights Watch da je nekoliko dana nakon požara od 23. decembra oko 350 ljudi koji su mogli priuštiti autobusnu kartu prebačeno u kamp u Sarajevu o vlastitom trošku, dok je preostalih 850 ljudi ostalo na zgarištu kampa ili su bili prisiljeni potražiti sklonište u obližnjoj šumi.

Bosanskohercegovačke vlasti nisu učinile mnogo da riješe humanitarnu krizu. Dvije sedmice nakon požara, postavili su 30 šatora kapaciteta za oko 30 osoba u blizini nekadašnjeg kampa. Kako navodi Dansko vijeće za izbjeglice, neki od tih šatora nisu primjereni za zimske uvjete. Zračni topovi za zagrijavanje koji se napajaju putem agregata prestali su raditi usred noći, tjerajući ljude da tumaraju od šatora do šatora tragajući za najtoplijim kutkom. Kampom sada upravlja Služba za poslove sa strancima pri Ministarstvu sigurnosti BiH.

Poseban cilj vanjskopolitičkih aktivnosti Bosne i Hercegovine, prvenstveno bilateralnih, bit će zaštita interesa i pomoć bosanskohercegovačkim građanima koji borave u inozemstvu u ostvarivanju njihovih prava, te pomoć privrednim subjektima koji posluju na tržištima drugih država.⁸³

⁸³ European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)

S tim ciljem će se i ubuduće inicirati postizanje bilateralnih sporazuma u oblasti konzularne, radno-pravne i imovinske zaštite građana Bosne i Hercegovine u inozemstvu. Također će se učestvovati u pripremanju i prihvatanju konvencija i ostalih međunarodnih dokumenata,⁸⁴

Bosanskohercegovačke vlasti u decembru su pokušale izmjestiti oko 50 osoba iz nekadašnjeg kampa Lipa u prazni kamp Bira u blizini Bihaća, koji nudi mnogo primjerenije uvjete prihvata. Uslijed pritiska lokalnog stanovništva, kamp Bira je zatvoren u septembru. Grad i oba kampa nalaze se u Unsko-sanskom kantonu. Pokušaji izmještanja propali su zbog otpora lokalnog stanovništva, koji su potaknule općinske vlasti nakon lokalnih izbora u novembru koji su bili izrazito obojeni antimigrantskom retorikom.

Međunarodni zvaničnici su prethodno pozivali vlasti da ponovo otvore kamp Bira. Među njima su bili i specijalni predstavnik EU u Bosni i Hercegovini, Johann Sattler, komesar EU za unutrašnje poslove, Ylva Johansson i visoki predstavnik EU za vanjske poslove, Josep Borrell kao i ljudskopravaške grupe.

Bay navodi da pored 850 tražitelja azila i migranata koji su ostali na lokalitetu Lipa, u Unsko-sanskom kantonu boravi još 900 migranata i tražitelja azila, uključujući i porodice sa ukupno 31 djetetom koji nemaju smještaj niti pristup osnovnim uslugama. Oni su prisiljeni spavati na otvorenom ili potražiti sklonište u napuštenim objektima.

Propust bh. vlasti na svim nivoima da sarađuju u upravljanju migracijama i pružanju humanitarne pomoći doprinio je aktualnoj krizi. Dok se većina migranata i tražitelja azila nalaze u Unsko-sanskom kantonu, vlasti Republike Srpske i drugih dijelova Federacije ne dozvoljavaju izmještanje iako bi se time ublažile lokalne tenzije ili podijelila odgovornost za humaniji smještaj migranata i tražitelja azila.

Ponovno otvaranje kampa Bira, pa čak i privremeno, čini se najrentabilnijim opcijom za smještaj migranata i tražitelja azila iz nekadašnjeg kampa Lipa tokom zimskih mjeseci, budući da je taj kamp opremljen grijanjem, strujom, mokrim čvorovima i tuševima, navodi Human Rights Watch.

Novi Pakt o migracijama i azilu BIH predviđa:

⁸⁴ Milardović A., Paić Ž. i dr. 2014., Stranci pred vratima Europe, Institut za europske i globalizacijske studije, Zagreb

- Čvrsto i pravedno upravljanje vanjskim granicama, uključujući provjere identiteta, zdravlja i sigurnosti
- Pravedna i učinkovita pravila o azilu, pojednostavnjenje postupaka azila i Vraćanja
- Novi mehanizam solidarnosti za traganje i spašavanje, pritisak i krize
- Bolje predviđanje, pripravnost za krizu i odgovor na krizu
- Učinkovitu politiku vraćanja i koordinirani pristup vraćanju na razini EU-a
- Sveobuhvatno upravljanje na razini EU-a radi boljeg upravljanja politikama azila i migracija i njihove provedbe
- Uzajamno korisna partnerstva s ključnim trećim zemljama podrijetla i tranzita
- Razvoj održivih zakonitih puteva za one kojima je potrebna zaštita i radi privlačenja talenata u EU, i
- Podupiranje učinkovitih integracijskih politika.⁸⁵

Broj migranata u šestoj rundi je u skladu sa prethodnom rundom, blago niži s obzirom na period godine, kojem prethodi oštra zima karakteristična za državu, kao i povoljni vremenski uvjeti na dan održavanja vježbe. Međutim, kao i u prethodnim vježbama, varijacije u prisutnosti migranata od marta se mogu objasniti kroz nekoliko faktora koji utiču na prikupljanje podataka kao što je broj uposlenika koji provode vježbu te broj posjećenih lokacija i vremenski uvjeti. Sa boljim vremenskim prilikama, migranti su mobilniji i tranzituju kroz državu puno brže u pokušaju da pređu granicu Europske Unije (EU) i samim tim nisu pronađeni na većini lokacija na kojima borave.

Također kao što je to bio slučaj u prethodnim rundama, prisutnost SPS inspektora u svakom timu je doprinijela mogućem smanjenom prisustvu migranata na lokacijama. Ipak, u skladu sa prethodnih 5 rundi, broj migranata koji se izjasnio da nisu smješteni u prihvatne centre je i dalje u porastu: 91% u prvoj rundi, 97% u drugoj rundi, 99% u trećoj rundi i skoro 100% u četvrtoj, petoj i šestoj rundi. Afganistan (51%) i Pakistan (23%) su dvije nacionalnosti sa najvećim brojem ljudi van centara u BiH, slijedeći ih Irak sa 4%. Ostale zastupljene nacionalnosti su: Turska (3%), Maroko (3%), Iran (3%), Alžir (3%), Indija (2%), Sirija (1%), Gambija (1%).

⁸⁵ Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

Gledajući statistiku prema spolu i dobnoj skupini, podaci pokazuju da većina migranata izvan PPC-a su odrasli muškarci (824), zatim dječaci (115), djevojčice (84) i odrasle žene (78). Ukupno, odrasli muškarci predstavljaju 75% od ukupne migrantske populacije identifikovanih izvan prihvatnih centara u BiH. Najviše djece je porijeklom iz Afganistana (82%, što je 8% manje nego u Rundi 05), zatim Irak (7%), Egipat (5%), Pakistan (4%) i Iran (2%).

ZAKLJUČAK

Vlasti Bosne i Hercegovine već dvije godine pokušavaju da se izbore sa migrantskom krizom. Od početka 2018. godine najveći teret je na Unsko sanskom kantonu, koji graniči sa susjednom Hrvatskom i odakle migranti i izbjeglice žele dalje u neku od zemalja Europske Unije (EU). Skoro cijelu 2019. godinu su trajali pregovori gdje će biti smješteni novi prihvatni centri, jer su postojeći već dugo popunjeni. Nijedna lokalna zajednica ne želi migrante i izbjeglice na svojoj teritoriji.

U radu smo vidjeli uticaj migracija na BIH. Samim tim potvrđujemo glavnu hipotezu rada a to je da migracije u BIH predstavljaju opasnost za njenu nacionalnu sigurnost i sigurnost njenih građana, te da je kroz BIH od početka migracione krize 60.000 imalo pristup njenom teritoriju što je za period od 3 godine veoma mnogo. Srećom pandemijom COVID 19 zaustavlja se val ulaska migranata na teritorij BIH, s obzirom da je taj broj i dalje, te se trenutno na teritoriji BIH nalazi oko 3000-4000 migranata.

Sama struktura i organizacija vlasti u BIH predstavlja otežavajuću okolnost po vlasti BIH, s obzirom da RS kao drugi entitet u BIH odbija saradnju na državnom nivou, te se pitanje migracijske krize i dalje ne može riješiti. Srećom migranti u BIH ne vide spas niti ostanak u BIH, te svoje težnje i aspiracije fokusiraju na odlazak u EU preko Hrvatske, te tu nastaje problem za migrante koji su preko rute: Albanija-Crna Gora-Srbija ušli u BIH, te migranata koji sus a rute: Srbija Hrvatska ušli u BIH.

U pogledu graničnog “rata” BIH je u veoma nezavidnom položaju s obzirom da graniči s tri zemlje koje u nju “trpaju” migrante koristeći se ne demokratskim sredstvima, te ne-partnerskim odnosima.

Većina migranta je svoj put ne samo u Bosnu i Hercegovinu, već i na samo tlo Europe pronašlo kroz krijumčarenje, te bili meta raznih prevara i bogaćenja preko “njihovih leđa”. Kao što smo u radu postavili pitanje kako žrtva postaje žrtva?

Taj odgovor nije trenutno moći dokučiti. Međutim ono što je sigurno, jeste to da je veliki broj građana ogorčen sa migrante kao strance i potencijalne “predatore”, s obzirom na iskustvo koje je Unsko-sanski kanton prošao u periodu početka migrantske krize, pa sve do 2020.

Godine kada se broj “agresivnih” migranata smanjio. Međutim njihova agonija kao i agonija građana u pogledu migrantske krize se i dalje nastavlja.

BIH mora svoje kapacitete usmjeriti na očuvanje vlastitih granica i granične službe u smislu dodatnog jačanja, te uključivanja niza faktora koje smo predstavili u radu. Samim tim kontrola i nadzor svih graničnih prelaza u BIH mora se u velikoj mjeri osigurati na još veći nivo od sadašnjeg.

LITERATURA

Knjige

1. Milardović A., Paić Ž. i dr. 2014., Stranci pred vratima Europe, Institut za europske i globalizacijske studije, Zagreb
2. Vukobrat N., Horak H., Martinović A., 2011., Temeljne gospodarske slobode u Europskoj uniji, A:G:Matoš, Zagreb
3. European Commission, Commission Staff Working Document Accompanying Report on the Functioning of the Transitional Arrangements on Free Movement of Workers from Croatia, 2015
4. European Commission, Communication From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Free Movement of EU Citizens and their Families: Five Actions to make a difference, COM (2013)
5. Stilwell, B., Diallo, K., Zurn, P., Vujicic, M., Adams, O. i Dal Poz, M. (2004). Migration of health-care workers from developing countries: strategic approaches to its management. Bulletin of the World health Organization
6. Vajzović, E., Džihana, A., Hilbert, M., Ibrahimbegović Tihak, V. Bakić, S. i Kulenović, F. (2018). Pregledna studija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.
7. Billari, F. C., Castiglioni, M. P., Martín, T. C., Michielin, F. i Ongaro, F. (2002). Household and union formation in a Mediterranean fashion: Italy and Spain, u: Klijsing, E. i Corijn M. (ur.) Comparative Research on Fertility and the Family in Contemporary Europe: Findings and Lessons, vol. 2. New York / Geneva: United Nations, 17–41.
8. Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine (koautorstvo sa: Izet Beridan, Mirza Smajić) u: Tatalović, Siniša i Cvrtila, Vlatko: Regionalna sigurnost i multilateralna suradnja - Republika Hrvatska i jugoistok Europe, Politička kultura, Zagreb, 2010. pp. 67-86

Članci

1. Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE) (2018). Procjena situacije u vezi sa migrantima i izbjeglicama u Bosni i Hercegovini Pregled djelovanja ključnih aktera na terenu (Issue 1). <https://www.osce.org/files/f/document>
2. Kržalić, A., Korajlić, N., & Dinarević, S. M. (2019). Securitization and Criminalization of Migrants in Bosnia and Herzegovina. ACM International Conference Proceeding Series. <https://doi.org/10.1145/3386164.3389104>
3. MSBiH (2019). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2018. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. <http://www.msb.gov.ba/PDF/010720191.pdf>
4. MSBiH (2018). Migracioni profil Bosne i Hercegovine za 2017. godinu. Sarajevo: Ministarstvo sigurnosti BiH, Sektor za imigraciju. http://msb.gov.ba/PDF/MIGRACIONI%20PROFIL_2017_%20BOS_FINAL.pdf.
5. Adams, R. H. Jr. i Page, J. (2003). International migration, remittances, and poverty in developing countries. World Bank Policy Research Working Paper:No.3179.<http://documents.worldbank.org/curated/en/991781468779406427/International-migrationremittances-and-poverty-in-developing-countries>
6. Mirza Smajić, Veldin Kadić, Brexit i „novi“ transatlantski odnosi: moguće refleksije na Zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku Europske unije, Forum za sigurnosne studije, objavljeno : Mart, 2020 godine. Članak: https://www.researchgate.net/publication/340166526_Brexit_i_novi_transatlantski_odnosi_moguće_refleksije_na_Zajednicku_sigurnosnu_i_obrambenu_politik_u_Europske_unije.
7. Vlado Azinović, Uvod u studije terorizma, Sarajevo 2012.
8. FZS (2018a). Unsko-sanski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-1-Unsko-sanski-kanton.pdf>.
9. FZS (2018b). Kanton Posavski u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-2-Kanton-Posavski.pdf>.
10. FZS (2018c). Tuzlanski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-3-Tuzlanski-kanton.pdf>.

11. FZS (2018d). Zeničko-dobojski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-4-Zeni%C4%8Dko-dobojski-kanton.pdf>.
12. FZS (2018e). Bosanskopodrinjski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-5-Bosansko-podrinjski-kanton.pdf>.
13. FZS (2018f). Srednjobosanski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-6-Srednjobosanski-kanton.pdf>.
14. FZS (2018g). Hercegovačko-neretvanski kanton u brojkama. Sarajevo: Federalni zavod za statistiku. <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/07/Kanton-7-Hercegova%C4%8Dkoneretvanski-kanton.pdf>.
15. <https://www.osce.org/files/f/documents/3/b/397322.pdf>.

PRILOZI

POPIS SLIKA

Slika.1. Ruta migranata do Europe	10
Slika.2. Migranti na Balkanskoj ruti.....	32
Slika.3. Smještajni kapaciteti i broj migranata u Oktobru 2018. godine	34
Slika.4. Porijeklo migranata.....	43
Slika.5. Prisutnost migranata van centra.....	47
Slika.6. Detaljan pregled prelaska migranata u Europu.....	58
Slika.7. Pružanje pomoći migrantima od strane institucija u BIH.....	63

POPIS TABELA

Tabela.1. Pokušaj ulaska migranata na teritorij BIH iz 15 zemalja.....	33
Tabela.2. Broj poduzetih mjera u 2018. i 2019. godini razvrstan prema vrstama mjera.....	37

POPIS GRAFIKONA

Grafikon.1. Broj migranata koji su ušli u BIH-vraćeni iz BIH i slučajevi krijumčarenja za period od Januara do Jula, 2018.godine.	30
Grafikon.2. Broj migranata koji su ušli u BIH-vraćeni iz BIH i slučajevi krijumčarenja za period od Januara do Jula, 2018.godine.	31
Grafikon.3. Migranti u BIH – utjecaj pandemije COVID 19.....	38
Grafikon.4. Boravak migranata u BIH	45
Grafikon.5. Raspoređenost migranata u BIH	48
Grafikon.6. Želja za odlazak u EU	49
Grafikon.7. Migrantski centri i kampovi.....	51
Grafikon.8. Dolazak migranata u Bosnu i Hercegovinu	52
Grafikon.9. Dolazak migranata na tlo Europe.....	53
Grafikon.10. Koliko ste platili krijumčarima.....	54
Grafikon.11. Da li ste zadovoljni boravkom u BIH	55
Grafikon.12. Spajanje s porodicom.....	56
Grafikon.13. Rješenje migrantske krize	60